

SÈRIE CONFLICTES OBLIDATS

TIBET

Institut de Drets
Humans de Catalunya

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Generalitat de Catalunya
Departament d'Irenes,
Relacions Institucionals i Participació
Oficina de Promoció de la Pau
i dels Drets Humans

ÍNDIX

I. El conflicte del Tibet: anàlisi històrica i violacions dels drets humans Èlia Susanna i López.....	1
1. Introducció.....	3
1.1. El Tibet com a poble. El llegat budista lamaista.	3
1.2. El Dret a l'Autodeterminació dels Pobles aplicat al conflicte del Tibet	5
2. Les relacions històriques entre tibetans i xinesos.	8
2.1 On se situa el naixement del Tibet ?.....	8
2.2 L'hegemonia de les ordres monàstiques i el sistema de les reencarnacions	9
2.3 L'ordre eclesiàstica del Capell Groc i l'inici de l'hegemonia del govern dels Dalai	14
2.4 L'època de la discussió: El Tibet era un protectorat xinès?	20
2.5 El Tibet dins el Gran Joc: De la invasió anglesa a la independència <i>de facto</i> del govern tibetà.....	30
3. La invasió de 1950. Les vulneracions dels drets humans i la lluita diplomàtica internacional.....	37
3.1 La invasió i primeres adaptacions al sistema comunista i la modernitat (1950 – 59).	37
3.2 Les primeres violacions dels drets humans i l'inici de l'exili a Dharamsala	41
3.3. Les violacions de drets humans i el genocidi al Tibet	42
3.4. L'era post-Mao. Els acostaments diplomàtics i la major distensió a l'interior del Tibet.	50
3.5. El retorn a la línia dura	55
4. Les opcions de Tenzin Gyatso per al futur del Tibet. Aptes i oposicions.....	58
5. Consideracions Finals: Negociació xino-tibetana, drets humans i política interna.....	59
Referències bibliogràfiques i recursos d'internet	67
ANEXE: Mapes.....	69

II. Els drets humans al Tibet i l'exigència de responsabilitats penals internacionals. Dr. José Elías Esteve Moltó..... 71

1. La sistemàtica violació dels drets humans del poble tibetà..... 71

- 1.1. El genocidi del poble tibetà 71
- 1.2. El genocidi sota la forma d'imposició coactiva de les mesures de control de la natalitat... 75
- 1.3. Tortura i altres crims contra la humanitat 77
- 1.4. Terrorisme d'Estat 80
- 1.5. La impunitat a Xina i Tibet 82

2. L'exigència de responsabilitats penals: la querella presentada davant l'Audiència Nacional pels crims internacionals comesos al Tibet..... 87

- 2.1. La interposició de la querella i la inadmissió inicial 87
- 2.2. L'admissió a tràmit i el reconeixement judicial de la comissió del genocidi a Tibet 90
- 2.3. L'inici de la investigació i la reacció xinesa 93

Acrònims

TAR: El Tibet històric i la Regió Autònoma del Tibet

CCP: Partit Comunista Xinès

El conflicte del Tibet: anàlisi històrica i violacions dels drets humans¹

Èlia Susanna i López*

1. Introducció

1.1. El Tibet com a poble. El llegat budista lamaista

En mig d'una planúria i de les muntanyes més altes del món, prenent el sànscrit d'uns veïns, la religió autòctona i la forana, i envoltats de neus i isolats, al Tibet s'hi ha construït al llarg dels segles una cultura, una societat i una filosofia úniques que des de sempre han inspirat fascinació i respecte. Aquesta cultura, més enllà de la independència d'un poble, avui està en perill.

El budisme té un paper central en la cultura tibetana, i defineix des dels valors morals al significat i el valor de l'existència. Ho fa per mitjà de tres conceptes centrals: el *karma*, el *renaixement*, i la *il·luminació*. La filosofia budista ha estat un marc tant per a la vida diària del poble tibetà, com per a la vida religiosa i política de l'estat tibetà. Ha tingut un pes específic en el Tibet polític, i ha estat la raó de ser de l'estat tibetà. Aquesta religió defineix el seu sistema polític com 'religió i política unificades' i els tibetans es consideren a ells mateixos agents del seu propi projecte de civilització budista. De

---

¹ La bibliografia essencial en què es basa el present treball apareix al final del document. A efectes d'evitar repeticions innecessàries, i atès el caràcter divulgatiu de la present publicació, ometrem en gran mesura les cites a peu de plana d'aquelles obres.

* Èlia Susanna i López és doctorand en Teoria Política per la Universitat Autònoma de Barcelona. Màster en Estudis per la Pau per la Universitat de Bradford (GB), i professora consultora de Recerca en Humanitats i Treball de Final de Carrera a la Universitat Oberta de Catalunya. La revisió de continguts ha estat realitzada per Jaume Saura, i les correccions de redacció, per Eugeni Estopa.

fet, aquesta filosofia, que ha estat la base de la construcció de l'estat, i les dinasties xineses, de l'única minoria ètnica amb una civilització avançada de la que van voler aprendre, al llarg de la seva història, ha estat dels tibetans. Una religió tant sofisticada ha estat l'orgull dels tibetans històricament i a l'actualitat. Xiang Kai-shek afirmava el 1946 sobre el Tibet que "Hi ha grans nacions en aquesta terra que han assolit nivells de riquesa sense precedents, però només hi ha una nació dedicada al benestar de la humanitat en el món, i aquesta és la terra de religió que és el Tibet que concentra un sistema temporal i espiritual en un sol país".

Però també s'ha llegit des d'altres perspectives i es considera que una de les característiques del budisme lamaista que permetrà entendre la història del Tibet és que es tracta d'una religió que té com una de les seves premisses considerar que no tots els homes es troben en el mateix estadi, que no tots es troben igual de propers a Déu, uns són més a prop de la il·luminació que d'altres. Així, l'estratificació religiosa budista estableix jerarquies esglaonades, el Dalai Lama la superior (considerat un bodhisattva, que repetidament torna a la terra per ajudar la humanitat) i el Panchen Lama la segona reencarnació més important, que es veuen projectades en el sistema polític al llarg de tota la història, i també del text que ara presentem. Per entendre la història del Tibet cal entendre el paper del budisme lamaista en tota la formació d'aquest poble. El Dalai és el líder, tant en l'àmbit polític com en el religiós, i és escollit per reencarnació i no pas per herència (vegeu, 2.3 El sistema de les reencarnacions). Per als xinesos, aquests divisions entre homes sempre han estat utilitzades com una manera d'afirmar que l'estratificació i diferències socials eren la base de l'estructura social del Tibet històric.

Fins a mitjans del segle XX, el poble tibetà i la cultura tibetana giraven a l'entorn d'aquesta estructura social estratificada. El fet que un 99% de la població tibetana practiqui el budisme i que una tercera part haguessin estat històricament monjos o monges ha estat un factor determinant per fer del Tibet un país que gira històricament en torn la seva creença, com una forma de vida. Tots els aspectes de la vida, des de l'educació, l'administració, la possessió de terres i la producció, es trobaven sota la influència de lames i monestirs. Aquest aspecte és important perquè quan al llarg del text parlem de les escoles governants caldrà entendre que aquestes estaven relacionades amb diferents dinasties nobles laiques, i per tant, les relacions entre monjos i nobles en matèria de poder era complementària.

Però a l'actualitat els plantejaments per salvar la cultura tibetana es basen, des dels anys setanta, en una nova política per una solució pacífica, en la qual la màxima figura del budisme lamaista pugui ser restaurada en un Tibet democràtic i autònom. De tota manera, el govern a l'exili inicia, des de 1963, un procés de democratització de les institucions del govern polític del Tibet. Al 1992 ja s'havia escrit una constitució per a un futur Tibet lliure, en la qual s'afirmava que quan el Tibet fos lliure caldria crear una assemblea constituent i aquell dia, el Dalai Lama, transferiria tots la seva autoritat política al president interí, i viuria com un ciutadà ordinari. Actualment, els tibetans a l'exili ja escullen el seu propi govern i parlament.

1.2. El Dret a l'Autodeterminació dels Pobles aplicat al conflicte del Tibet

El conflicte sobre l'estatus polític del Tibet en relació amb la Xina ha arribat a un punt mort. El Dalai Lama a l'exili es troba ara en una

posició dèbil davant les relacions econòmiques xineses amb el món occidental. Sense força per provocar canvis a l'interior del Tibet; i amb un govern i una comunitat exiliada a Dharamsala (Índia, Buthan i Nepal) que veu com el Dalai es fa vell i la situació d'invasió per part del govern xinès tant de la cultura, la llengua, com la promoció de la immigració des d'altres regions d'ètnia "han" xinesa, a poc a poc han anat transformant el paisatge tibetà, per mitjà d'una modernització forçada i una robust procés de colonització cultural.

El Tibet ha estat analitzat per la historiografia occidental com un conflicte clàssic de colonització cultural. El conflicte tibetà es basa en la demanda dels tibetans a l'autodeterminació i la independència contra el dret d'un estat multiètnic, la República Popular de la Xina per a mantenir el que ells consideren part històrica de la seva integritat nacional com a estat. Una disputa d'aquest tipus es fa difícil de resoldre pel fet que no hi ha un consens internacional clar sobre els drets de les nacionalitats en front dels drets dels estats².

La Carta de les Nacions Unides afirma que l'objectiu de la ONU ha de ser el d'assegurar relacions amistoses entre les nacions basades en el respecte als principis d'igualtat de drets i del dret a l'autodeterminació. Però en un altre punt, assenyala aquesta Carta que res del que s'especifica en la Carta de Drets Humans autoritza les Nacions Unides a la intervenció en qualsevol aspecte intern dels estats.

Les ambigüitats sobre quan una entitat (col·lectiu nacional, govern regional, etc.) té el dret de perseguir l'autodeterminació ha fet de

---

² Veure M. Goldstein. *Dalai Lama's Dilema*. A Política Exterior. Gener-Febrer 1998. Vol. 77 no. 1.

l'opinió internacional una dimensió important d'aquestes disputes. A partir d'aquí una de les claus de la negociació al conflicte del Tibet ha estat el suport i control de l'opinió internacional, i una de les dimensions més importants d'aquesta lluita ha estat el control per la història del Tibet. Així, el control per clarificar la posició històrica del Tibet respecte la Xina ha estat una dels temes centrals de discussió també a la taula de negociacions.

En el cas del Tibet totes dues bandes han anat enganxant i ajuntant trocets d'història per donar suport al seu punt de vista. El gran esforç esmerçat en guanyar la lluita per la història ha fet que un redactat de la historia del Tibet sigui difícil, fins i tot per especialistes. Per això, el que presentem a partir d'aquí és una anàlisi del conflicte del Tibet en el terreny de lluita diplomàtica actual: una anàlisi de la història del Tibet i les seves relacions amb la Xina, on pas per pas es presenten les posicions historiogràfiques enfrontades, les relacions històriques de vassallatge-protectorat-independència entre el Tibet i la Xina, i altres estats i/o governs. Veurem que, si seguim la història recent, com feu la Comissió Internacional de Juristes en el seu influent document de 1960, creurem que des d'un punt de vista històric el Tibet és un estat envaït.

A la segona part del text, també seguint el curs de la història, es presenten aquells aspectes que fan referència a les violacions dels drets humans que s'han produït al Tibet coetani, de 1949 a l'actualitat. La presentació segueix el curs de la història, i permet comprendre els canvis en les vulneracions de drets humans i drets col·lectius en relació a l'entorn internacional i al període polític que viu la Xina comunista.

2. Les relacions històriques entre tibetans i xinesos

2.1 On se situa el naixement del Tibet?

El contacte polític entre xinesos i tibetans es remunta al segle VII, quan el Tibet és unificat en un estat anomenat Yarlung. Es diu que la unificació fou producte de la força de les tribus nòmades, però també de la necessitat de les poblacions sedentàries del Tibet central de defensar-se dels xinesos, l'ètnia històricament enemiga. Durant els tres segles posteriors (618-907) el país fou governat per una llarga llista de reis que, gràcies a la seva capacitat guerrera, expandiren les fronteres amb diversos petits regnes subordinats a la dinastia xinesa Tang. Des del Tibet s'ha considerat que, en aquest període, la Xina era tributària del Tibet. Per la seva banda, els xinesos consideren el Tibet part de la Xina des de temps immemorials, com una de les 'cinc races', segons afirmà Sun Yat-Sen. El que és cert és que al segle IX la Xina i el Tibet ja havien signat diversos tractats per establir les seves fronteres (823). Aquests acords són un dels principals arguments dels tibetans a l'hora de demostrar que en aquell període eren ja un govern i un territori administrativament independent.

El rei més important d'aquesta època en què neix l'estat tibetà va ser Srongtsen Gampo, de mitjans del segle VII. És durant el seu regnat que es considera que neix el primer estat tibetà (entitat administrativa), i que aquest arriba a altes cotes de sofisticació, amb la introducció d'un codi de lleis, una estructura tributària, i el desenvolupament del tibetà escrit, procedent del sànscrit. També és en aquest període que neix el llegat espiritual budista del Tibet actual, amb l'arribada del budisme des de la Índia. El rei Songsten Gampo es va casar amb cinc dones, tres d'elles tibetanes, i

posteriorment dues més, una nepalesa i una xinesa, totes dues de religió budista. Així creava lligams amb les potències de la regió. Tant la princesa nepalesa com la xinesa eren budistes, però la princesa vinguda de la Xina va portar amb ella una imatge d'un buda (que fins l'actualitat es mostra a la catedral central de Lhasa, Jokhang) que està considerada com la imatge sagrada més important del Tibet. Tots aquests elements conformen les bases del budisme lamaista actual, que s'estengué en aquest període per tot el Tibet.

2.2 L'hegemonia de les ordres monàstiques i el sistema de les reencarnacions

Del segle IX als XIII el Tibet viu un període de decadència respecte el que havia estat el gran imperi del Tibet. Els enfrontaments entre els dos fills del 41è i darrer rei del Tibet, desemboquen en la desintegració del país (any 842). També és època de decadència per a l'esplendorosa Xina, un cop caiguda la dinastia Tang. Durant aquests tres segles, les fronteres entre Xina i Tibet es desdibuixen, ambdós imperis es desmembren i els diversos territoris són governats per caps locals independents que no obeeixen cap autoritat superior. No hi ha referències de relacions polítiques entre la Xina i el Tibet en aquest període, com tampoc durant el període de la dinastia Sung xinesa (960 – 1279).

És durant aquesta decadència que el budisme avança al Tibet. Es funda l'orde budista tibetana del capell vermell, i se'n construeix el seu temple més important: Sakya, prop de Lhasa. Sota aquesta ordre, i a mitjans del segle XIII, el país serà reunificat. Altres ordres religioses, com Karma Kargyu o Drigung Kargyu també neixen en

aquest període, i junt amb la del capell vermell, també s'involucren en política, donant suport i rebent protecció de diferents caps locals.

És també a finals del segle XII que a la regió es dona la unificació dels clans mongols sota el seu primer governant: Genghis Khan. La superioritat territorial d'aquest imperi a la regió (que més endavant conquerirà tota la Xina, però que també arribarà a Itàlia convertint-se en l'Imperi més gran de la història de la humanitat) fa que mongols i tibetans arribin a un acord. Inicialment, els mongols envaïren el Tibet el 1207 sense vessar sang. Fins la mort de Genghis Khan (1227), l'*status quo* era que els tibetans pagaven tribut. Però amb la mort de Genghis Khan els tibetans deixen de pagar. El nou cap mongol envia el seu fill Godan a envair el Tibet. Aquest cop la invasió és sagnant, destrueixen diversos monestirs, i quasi arriben a Lhasa, però també recapten informació de la regió. Com a resultat d'aquesta informació es convida al Lama considerat més erudit a la cort mongola. El monjo Sakya Pandita arriba a la cort mongola i presenta la total submissió del Tibet a la llei dels mongols el 1247. Aquests quedaren impressionats amb el lama i, a canvi de les seves instruccions religioses, el nomenaren regent del Tibet. Posteriorment, al 1269, el nebot de Sakya Pandita, Paghpa, fou altre cop investit regent per qui, en aquell moment dirigia l'Imperi Mongol, Kubali Khan³.

La posició administrativa en què quedà el Tibet es pot considerar com una cessió de poder dels mongols a un dels dirigents del Tibet. Així, el màxim responsable de la secta Sakya és nomenat virrei i governa en nom de l'Emperador de Mongòlia. Aquest acord és la

---

³ La Dinastia Yuan fou instaurada pel cap Mongol Kublai Khan, després de la conquesta de la Xina el 1208. Esteve Moltó, José Elías. *El Tibet: La Frustración de un estado*. Publicacions de la Universitat de València, Ed. Tirant Lo Blanc.

base del que s'ha anomenat relació *Chö-Yön* (monjo-patró). Aquest model de relació entre mandataris es basa en relacions d'igualtat entre els governants mongols i tibetans⁴.

Aquesta relació regula l'estructura de poder entre qui tenia el poder polític i qui tenia el religiós, de manera que cadascú se sotmetia a l'altre en la matèria que li pertocava. La relació es basava en la dispensa, per part del Lama, d'ensenyaments espirituals al patró, mentre que el patró el protegia dels perills que pertorbaven la seva vida religiosa. A les cerimònies, depenent de si es tractava d'un acte religiós o d'un de polític, els dos màxims representants seien en un tron més alçat o més baix en funció de qui era l'autoritat màxima de cada cerimònia. Aquest període ha estat considerat pels investigadors xinesos com un dels moments que demostren que el Tibet ha estat històricament part de la Xina, ja que consideren les concessions del 'virregnat' com una cessió de l'Emperador Khan que posteriorment continuarà la dinastia Yuan en conquerir la Xina el 1279. Els xinesos consideren que aquestes conquestes són l'origen de la unificació de la Xina, i que la relació *Chö-Yön* és una relació normal de vassallatge a l'emperador mongol. El nacionalisme tibetà, en canvi, opina que tant el Tibet com la Xina es trobaven sotmesos als mongols, encara que el centre de l'Imperi Mongol fos, en aquell moment, en territori xinès. I destaquen també que durant l'hegemonia mongola a la regió, el Tibet, fou l'únic territori conquerit que es mantingué governat per mandataris escollits per estaments polítics autòctons del Tibet. El camí per discernir aquesta història hauria de ser el dret internacional, però aquestes relacions

---

⁴ Es tracta d'un model únic de relació entre estats lligat a la singularitat del Tibet com a estat budista lamaista. Trobarem al llarg d'aquest document que aquest model de relació, únic per al Tibet, és només parcialment comparable amb qualsevol fórmula coneguda a occident de model de vassallatge o protectorat.

basades en factors culturals lligades a relacions internacionals són difícils de mesurar amb els paràmetres de dret internacional actual. La relació *Chö-Yön* és una relació exclusivament tipificada en les relacions entre tibetans i mongols.

Els Sakya són destronats del govern del Tibet el 1358 per governadors menors, i la dinastia Yuan, molt afeblida, no hi pot fer res. A més, també la dinastia Yuan és destronada deu anys més tard per la ètnicament xinesa dinastia Ming. De 1368 a 1644, amb el govern dels Ming a la Xina, no s'exercí cap tipus d'autoritat administrativa sobre territori tibetà. De fet, els Ming donaven títols als regents tibetans, però no eren pas els xinesos qui els escollien, sinó que es considera que eren un reconeixement a l'autoritat política. La decisió es prenia al Tibet. És més, la nova dinastia Ming, preocupada per la seva independència de l'Imperi Mongol, cerca des de l'inici el suport dels lames tibetans. Al Tibet, es donen règims dinàstics seculars fins que al 1642 apareix el que s'ha anomenat l'estat lamaista.

La Dinastia Phagmogrupa (1251-1434)

L'hegemonia de la dinastia Sakya sobre el Tibet durà fins a mitjans del segle XIV, i es reconegué l'autoritat tibetana fins a l'últim dels seus emperadors mongols (1350). Al 1350 el rei del Tibet decideix trencar unilateralment les relacions polítiques amb Mongòlia, ja en greu decadència, mentre que la Xina no se'n separa fins uns anys més tard, amb l'arribada al poder de la dinastia Ming (ètnicament xinesa). Aquest trencament amb Mongòlia, però, fou només polític, i no afectà a les relacions culturals i religioses.

Al 1358, la província U del Tibet central caigué a mans del governador de Nedong, un monjo de la secta Phagmogrupa, Chanchub Gyaltsen, una branca de l'escola Kargyu, que assolí autoritat predominant sobre tot el territori tibetà. Onze lames d'aquest llinatge governaren el Tibet els següents 86 anys. Durant aquest període el país es divideix en tretze regions i es promulguen lleis penals. Aquests canvis administratius, que es produeixen ja abans de la caiguda de la dinastia Yuan, demostren, per als historiadors pro-tibetans, la independència administrativa tibetana respecte dels mongols Yuan que governaven la Xina, en decadència. Això és important perquè l'historicisme de la Xina comunista afirma que fou així com el Tibet passà d'estar sotmès als Yuan a estar-ho als Ming. Per la seva banda, diferents historiadors occidentals afirmen que no es pot considerar que els Ming fossin una successió dels mongols, sinó que ambdós eren enemics, tal i com demostra la mateixa gran muralla xinesa. El llinatge que succeí els Phagmogrupa fou el Rinpong, que mantingueren el poder fins el 1566. Posteriorment la dinastia regent fou la Tsang, fins al 1642. Durant tot aquest període els contactes entre lames tibetans i la dinastia Ming (1368 – 1644) es limitaren a la confirmació dels títols i els governants. Un altre argument de la historiografia pro-tibetana és que, a diferència dels mongols, els Ming donaven aquests títols com a reconeixement d'una realitat política, i no pas en un sentit de submissió. Per a l'imperi dels Ming la importància de mantenir bones relacions amb els lames se centrava en la influència que aquests podien tenir sobre les tribus mongol.

Mentrestant, Tsongkhapa Losang Dragpa, un dels monjos més importants del Tibet naixia al 1357. Serà el fundador del Monestir de Gaden, el primer monestir de la secta Geluk, que s'inicià com a llinatge el 1409.

2.3 L'ordre eclesiàstica del Capell Groc i l'inici de l'hegemonia del govern dels Dalai

Del naixement a l'hegemonia de l'Ordre del Capell Groc⁵

Fins aquest moment, el Tibet havia estat dominat per les sectes del 'Capell Vermell'. L'escola religiosa Geluk o del Capell Groc, que és la dels Dalai, que encara no existien. La història d'aquesta orde, que serà la més important del Tibet, s'inicia quan a l'últim terç del segle XIV, el mestre Tsongkapa, un monjo brillant d'Amdo (la principal regió en litigi amb la Xina d'avui), arriba al Tibet Central. Davant el declivi moral en què troba la regió, especialment pel que fa al celibat dels monjos, comença a desenvolupar una doctrina que emfatitza els vots del celibat i l'estudi escolàstic com a únic camí per a ésser il·luminat. Així s'inicia l'ordre dels Geluk, en tibetà "els virtuosos".

Les ordes existents de seguida mostren les seves suspicàcies davant d'una nova escola que, lentament, va guanyant suport entre l'aristocràcia. El 1409 el mestre Tsongkapa funda Gaden, el primer monestir de tot un seguit de monestirs que s'aniran estenent per tot el Tibet. Destaquen especialment Drepung (1416) i Sera (1419) dues petites ciutats de monjos a les rodalies de Lhasa, que al 1950 tenia més de quinze mil residents. El segle XV i inicis del XVI són segles que es caracteritzen per lluites civils i religioses pel control del govern polític, l'administració tibetana i, sobretot, l'hegemonia religiosa.

---

⁵ L'ordre del capell groc, és la que també s'anomena Orde Monàstica Geluk.

El període més important és el de Sonam Gyatso (1534 – 1588), nascut al 1534, fou la primera reencarnació que va rebre el títol de 'Dalai'. Se'l recorda com un monjo erudit i brillant que es convertí en mestre espiritual d'alguns dels governants seglars del Tibet, i féu de mediador entre diferents faccions en conflicte a la regió tibetana. Mentrestant, el cap de tribu mongola Alta Khan aconseguí reunificar les tribus mongols i atacat la Xina Ming fins la mateixa Pequín. El retrobament entre el Lama i Alta Khan, va portar a recuperar els ensenyaments del lama, i a refer la relació *Chö-Yön*. Alta Khan conferia a canvi al lama el títol de Dalai, que no és res més que la paraula *gyatso* (paraula tibetana) en mongol, i significa "oceà". Així, els Dalai Lama passen a ostentar el títol d'"Oceà de Saviesa". Com que Sonam Gyatso era la tercera reencarnació en la seva línia successòria, es convertí en el Tercer Dalai Lama, ja que el títol fou pòstumament conferit també a les dues reencarnacions prèvies.

El sistema de les reencarnacions

És en aquest període i amb aquesta orde eclesiàstica al poder quan s'instaura com a únic sistema successori el de les reencarnacions. En morir el deixeble del mestre fundador que dirigí la secta fins al 1474, Gedum Gyatso, es determinà que el seu esperit havia passat a un infant, i se'l considerà el seu successor espiritual. Aquí trobem l'origen del sistema de la reencarnació⁶. Hi ha autors que consideren que aquest model successori sorgí anteriorment a la secta Karma Kargyu⁷, amb influència de la religió ancestral tibetana, el bön, a

---

⁶ Esteve Moltó, J. E. op. cit. p. 57.

⁷ La idea de la reencarnació deriva de la creença budista que tots els humans es troben atrapats en una seqüència inacabable de naixements, morts i renaixements fins que arriben al Nirvana. A, Goldstein, *The snow-lion and the dragon: China, Tibet, and the Dalai Lama.* . 1997. Berkeley. University of California Press, 1997. Capítols de 1 a 5 penjat al web: <http://ark.cdlib.org/ark:/13030/ft2199n7f4/>.

finals del segle XII, molt abans del naixement de la secta Geluk. La idea es basa en la creença budista que tots els humans estan atrapats en una seqüència inacabable de naixement, mort, renaixement fins a arribar al Nirvana (la il·luminació)⁸.

En un món on les sectes religioses havien competit històricament per ser les preeminents, els beneficis polítics i religiosos d'aquesta teoria eren clars, i es va adoptar ràpidament com una forma típica de la religió tibetana. El sistema de reencarnacions desenvolupà un seguit de llinatges que funcionaven en base a la possessió de propietats. Aquest sistema va mantenir identitat legal durant segle i es convertí en la base de l'estructura social al període feudal al Tibet. Si tothom acceptava la validesa en el procés de descobriment de la reencarnació, el carisma de la reencarnació del llinatge seria objecte de devoció continuada al llarg dels segles. No és d'estranyar, doncs, que la secta Geluk també adoptés aquesta tradició quan el 1474⁹ un dels seus mestres religiosos més importants es va morir.

De la persecució al control del Tibet per l'Ordre del Capell Groc

La reencarnació del quart Dalai Lama fou el besnét d'Alta Khan, fet que dotà el títol d'implicacions polítiques. Aquest quart Dalai Lama entra a Lhasa el 1601 escortat per l'exèrcit mongol. En aquest moment, els regents al Tibet són la dinastia Rimpung, com posteriorment els Tsang, les quals estan relacionats amb una de les

---

⁸ Ibid.

⁹ Gendudrup fou el primer Dalai, el segon fou Gendun Gyatso, i el tercer, Sonam Gyatso (el lama que rebé el títol de Dalai com a regal de part dels mongols). Ell fou el primer d'ostentar el títol en vida. El primer i el segon Dalai reberen el títol de manera postuma.

sectes més establertes, els Karma Kargyu. Al 1616 mor el quart Dalai, i troben la seva reencarnació al Tibet central en el nen Lobsang Gyatso, el cinquè Dalai Lama i el que finalment portarà el govern dels lames al control de tot el Tibet.

El poder monàrquic governarà el Tibet fins el 1642, quan serà substituït per l'anomenat Estat Lamaista. El Rei de Tsangpa, que controlava la regió del sud (el territori tibetà s'havia mantingut fins aquí dividit amb alguns petits regnes, a més de la regió central), s'enfrontà a la secta Geluk, que dominava la regió central i Ü. Històricament es diu que aquestes lluites tenien com a objectiu l'eliminació de l'orde Geluk, que començava a tenir pretendents entre l'aristocràcia tibetana. Durant la joventut del 5è Dalai, el conflicte polític entre les diferents escoles s'agreuja arrel de l'ocupació i matança de monjos en dos dels monestirs més importants dels Geluk per part de les tropes del Rei, amb el suport de l'ordre dels Karma Kargyu. Davant de l'amenaça que les tropes del rei ataquessin el Tibet Central i a Lhasa, i eliminessin tot vestigi Geluk, aquests demanen ajut als mongols el 1633, una de les darreres ocasions en que es fa us de la relació *Chö-Yön* amb els mongols. Així, el braç armat del Dalai Lama torna a ser l'exèrcit mongol. L'exèrcit de la tribu Qost i el seu cap Gushri Khan, deixeble del Dalai Lama, responen a la demanda d'ajut, i al 1640 ja han reduït les tropes enemigues i l'exèrcit mongol queda instal·lat a Amdo. Finalment entraren al Tibet Central on al 1642 fou executat el darrer rei de la dinastia Tsang. Els Mongols tornaven a jugar un paper important en la política interna del Tibet. Gushri-Khan donà autoritat suprema sobre el Tibet al cinquè Dalai Lama. La secta Geluk aviat superà les altres –que foren perseguides, en especial Karma Kargyu- en mida, força i riquesa. Es tracta de la primera reunificació de tot el territori tibetà des del segle IX (Tibet Central i

Khan). La relació político-religiosa de monjo-patró entre els Geluk i els mongols serà clau als segles XVII i XVIII en les relacions xino-tibetanes.

El govern del cinquè Dalai Lama

Després de recuperar el Tibet per als lames, Gushri Khan deixa les seves tropes a la regió d'Amdo, s'autoproclama rei del Tibet, i s'instal·la al Tibet Central. La força militar del govern Geluk requeia de les seves tropes.

Mentre el govern de la secta Geluk es dedica a unificar el Tibet, la dinastia Qing de la Manxúria es trobava a l'estadi final de la conquesta de la Xina. Al 1644 aquesta dinastia pren el poder, i el mantindrà fins el 1911.

Fou sota aquest govern del 5è Dalai Lama i el Rei Mongol del Tibet Gusri Khan, que es reunifica tot el territori, fet que no es donava des del segle IX. En aquest període el govern tibetà mantingué relacions internacionals amb Nepal, Bhutan, o Ladakh. Fets que per la historiografia tibetana demostra la llibertat absoluta d'acció dels governs d'aquest període al Tibet. Aquestes relacions foren, en algunes ocasions, conflictives. La situació s'allargà fins que el 1684 (dos anys després de la mort del cinquè Dalai), se signen les fronteres definitives del nord-est. A l'hora, el que avui es coneix com a territori xinès acabava de ser conquerit per les tropes de la Manxúria, liderades per la dinastia Qing, i l'exèrcit mongol oriental.

Quan les tropes de l'imperi Manxú envairen la Xina (1656), l'emperador Qing convidà al Dalai Lama a visitar Beijing. Tant el Tibet com el nou imperi Manxú estaven molt interessats a establir

sòlides relacions d'amistat. Per la seva part, el Dalai Lama buscava establir una relació d'intercanvi a l'estil de la que tenia amb els mongols, ja que s'havia demostrat com una fórmula de gran efectivitat per sostenir-se malgrat la debilitat del seu propi territori. L'emperador Qing, per la seva banda, necessitava mostrar respecte pel poble tibetà per evitar possibles enfrontaments amb els mongols. Tant en aquella visita com posteriorment, es considera que el Dalai sempre fou tractat com a màxim representant del Tibet, no s'han trobat senyals de subordinació política. Les comparacions per demostrar la independència d'un, i la clara relació de vassallatge que defensen els historiadors xinesos, no tenen prou base sòlida. Només un factor ha permès argumentar a la historiografia occidental i pro-tibetana la realitat de màxim mandatari de Lobsang Gyatso, el cinquè Dalai Lama. Es tracta d'un fet de protocol: del Dalai Lama mai fou requerit el que es coneix com a *kowtow*, un protocol ritual que s'exigia als mandataris de les missions 'bàrbares' davant la presència de l'emperador xinès. El fet de no haver estat exigit al Dalai, i el fet que l'Emperador baixés del tron a rebre'l, són per alguns experts una de les raons més clara i convincent de l'estatus que s'atorgà al Dalai.

Però és també en aquest període que l'emperador Qing comença a sospitar del Dalai. Un Dalai que mantenia molt bona relació amb els mongols i que possibilità l'establiment dels dzungards a la regió del nord-est.

2.4 L'època de la discussió: El Tibet era un protectorat xinès?

L'època de controvèrsia. El protectorat dels Qing

Aquest és el període en què menys clar queda l'estatus del Tibet respecte dels seus veïns, i és també el període en què sorgeixen les disputes polítiques i religioses que originen el conflicte historiogràfic. Actualment, la lectura dels uns es basa en reforçar els aspectes religiosos de la relació *Chö-Yön*, mentre que la dels altres se centra en reforçar-ne els aspectes polítics. Així, la historiografia xinesa considera que és en aquest període històric quan per primera vegada es concedeix al Dalai Lama aquest títol polític i legal, mentre que per part tibetana s'intenta demostrar que el títol és mongol i molt anterior, a més de considerar que es donà només un acord de relació *Chö-Yön* idèntic al que havia unit tibetans i mongols.

El Desi i la invasió de Lhabsang Khan

Amb la mort del 5è Dalai comença una època de regències que, com passa sempre en aquestes situacions, és molt problemàtica i conflictiva. El regent Sangye Gyatso, escollit *Desi* abans de la mort del 5è Dalai pren el poder i intenta controlar la inestabilitat amagant la mort del cinquè Dalai. Però el 1696 el secret esdevingué públic. El nou 6è Dalai Lama havia estat trobat amb anterioritat, però s'anuncià com la reencarnació d'un altre lama, i no fou entronitzat com a Dalai fins el 1697. Aquest Dalai és el lama poeta (per portar una vida laxa, i no acceptar els vots de celibat).

Aquest regent (en nom del Dalai Lama) intenta acostar-se als dzungards, mongols del nord. Els ajuda en el seu intent de reunificar Mongòlia, a canvi del seu suport per expulsar la tribu dels

Qost, que s'havien establert a la regió d'Amdo (liderades pel net de Gushri Khan). És en aquests moments que l'emperador xinès comença a sospitar de la lleialtat del govern tibetà, perquè els dzungards representaven l'únic perill mongol per a l'imperi manxú. Però el 1696, poc després que xinesos i russos signessin un acord per repartir-se les àrees d'influència a l'Àsia Central, les tropes xineses derrotaren els dzungards.

Les pors del regent davant la presència de Lhabsang Khan, cap dels Qost, no eren infundades. El Khan pretenia recuperar el tron del Tibet, i amb el suport dels Qing i l'aristocràcia tibetana, envai el Tibet. El 1697 Lhabsang Khan és nomenat Rei del Tibet i derrota les forces que donaven suport al regent el 1705. Després d'executar el regent, expulsa el 6è Dalai Lama a l'exili, adduint no comportar-se com un vertader lama i per tant degradava la imatge de la figura religiosa, i es fa càrrec de les funcions executives de l'estat. L'emperador xinès envià un representant a Lhasa per a reconèixer el Khan com a governant del Tibet sota la protecció de l'emperador xinès, ja que el considera la millor opció per defensar-se contra altres tribus mongols. El Khan acorda pagar tribut a l'Emperador. Des d'aquell moment el rei del Tibet regnava sota la subordinació de la dinastia Manxú. El sisè Dalai Lama morí de camí cap a Beijing el 1706 i, gràcies a un dels seus poemes, els monjos tibetans cercaren la seva reencarnació a la regió de Litang¹⁰.

Lhabsang Khan fou impopular des de l'inici per no respectar les reencarnacions, i allò més impopular fou l'anunci per part del Rei

---

¹⁰ Aquest 6è Dalai Lama poeta deixa el següent vers: *"lend me your wings, white crane; I go no farther than Litang, and thence return again"*, que es tradueix com *"deixa'm les teves ales, grua blanca. No aniré més lluny de Litang, i després tornaré"*, extret de l'obra *The Snow Lion and the Dragon*. Goldstein, M. 1997, op. cit. p.13.

que Tsayang Gyatso no era el vertader sisè Dalai, col·locant un protegit seu en el seu lloc. El descontent s'estengué entre la població i els monjos. Els monestirs Geluk demanaren suport als dzungards. El 1717, després d'una batalla en la qual participen els monjos, Lhabsang Khan és assassinat. Els dzungards nomenaren un nou regent del Tibet. Però els dzungars, que havien promès portar el que havia estat reconegut com el 7è Dalai Lama a Lhasa, el deixen en un monestir proper a la frontera amb la Xina. A més, els mongols protagonitzaren saquejos i execucions de monjos de la secta del capell vermell. I aquí entra en joc l'exèrcit xinès: davant l'amenaça, Lhabsang Khan havia demanat ajut militar a l'emperador Qing; aquest, amb alguns aristòcrates tibetans, derrotà els dzungards, que foren expulsats amb el suport de les tropes que s'havien començat a organitzar, d'aristòcrates tibetans¹¹ al 1720. Foren aquestes tropes les que portaren el VIIè Dalai a Lhasa i, sense cap dubte, l'arribada d'aquest primer exèrcit xinès (de 4 que se n'enviaren al llarg del segle XVIII) enviat per l'Emperador per socórrer el govern dels Dalai, assenyala l'inici d'un nou estatus per al Tibet respecte la dinastia Qing, i un canvi en relació a la situació fins aleshores. El govern dels Dalai és posat sota la protecció de la dinastia Qing, que intenta crear una mena de protectorat al Tibet. De tota manera, la historiografia està força d'acord en el fet que l'emperador no tenia interès en controlar administrativament el Tibet, només volia evitar que els lames, aprofitant el seu carisma religiós, demanessin suport als mongols, molt afeblits, i possessin en perill els seus interessos.

---

¹¹ Com per exemple els nobles Polhanas i Canchenas, que posteriorment tindran un paper important en la història tibetana.

El protectorat i el vassallatge Qing

Els Qing però, tenien la necessitat d'assegurar al Tibet els seus interessos dinàstics. A més d'assentar-hi un destacament, el 1721 els xinesos per assegurar la pau. Van crear una administració formada per quatre ministres o *kalön*, escollits d'entre els nobles tibetans que havien donat suport a Lhabsang Khan, com Polhanas i Kanchenas, que fou escollit president. Aquest consell de ministres exercia les seves funcions sota les ordres de l'enviat imperial, que no tenia funcions administratives, només de supervisió. Aquest enviat i l'exèrcit assentat a Lhasa foren retirats el 1723.

Un monjo jesuïta, habitant del moment a Lhasa, va escriure de manera profètica del conflicte historiogràfic actual:

*"després de més de vint anys d'avalots i desastres (...) aquest Tibet (...) ha quedat subjecte a l'emperador de la Xina des de l'octubre de 1720, i aquí els seus descendents hi continuaran governant per molts segles"*¹²

Però el fet és que poc temps després *amban* i les tropes abandonen Lhasa, deixen el govern del Tibet en mans del noble Kanchenas. Les discussions internes acaben portant el 1727 a un nou conflicte civil del segle (el 2on), quan el primer ministre és assassinat. Són els propis tibetans els que resoldran el conflicte, amb la victòria del noble Polhanas el 1728. Per defensar els seus interessos, l'emperador envia, per segon cop al segle XVIII, tropes a Lhasa. Aquestes, en arribar, ho troben tot pacificat per la mateixa classe

---

¹² Extret de Goldstein, M. op. cit. 1997, pg. 8 de 15 (part 2).

política tibetana, però executen els tres ministres restants i entronitzen definitivament Polhanas com a nou regent del Tibet.

Per consolidar la figura de Polhanas, el govern xinès inicia una campanya de desprestigi del VII Dalai, a qui es reclou en un monestir Kham fins el 1735. L'excusa va ser les bones relacions del Dalai amb els ministres executats, però en realitat els Qing buscaven assegurar la pau i mantenir els seus interessos fronterers com en la primera intervenció xinesa del segle. També és per això que s'envia un segon destacament militar, i ara estableixen la figura de dos *amban* o residents imperials que supervisarien les activitats dels ministres tibetans i el nou destacament. Aquesta situació es mantindrà fins a 1911.

Però les reformes administratives dirigides des de Beijing comencen a anar més enllà. L'intent de l'emperador de controlar el Tibet el porta, el 1728, a dividir administrativament el territori en dues regions, una d'elles, la regió Kham, ètnicament tibetana, és posada sota les ordres de la província de Sichuan. A l'altra, els tibetans i mongols d'Amdo ja havien estat posats sota la supervisió de Xining el 1724; i el Tibet Central i la regió Kham de l'Oest són controlades per Polhanas. L'intent de divisió del Tibet arriba a la instrumentalització de la figura del Panchen Lama. Des de Beijing s'ofereix a l'escola Geluk el control d'un seguit de regions del sud, que quedarien sota les ordres del Panchen Lama. Aquest no accepta l'oferiment, però acaba dirigint tres districtes de Tsang. En aquest moment, el Tibet ha quedat administrativament fragmentat. Aquestes reformes portaren nou anys seguits de pau. I són aquestes primeres divisions territorials les que fan que avui tinguem la Regió Autònoma del Tibet (com a ens polític dins la República Popular de la Xina) i l'anomenat Tibet històric (territoris ètnicament

tibetans posats sota la supervisió de governs d'altres províncies xineses), i són responsables també dels intents actuals de confrontació entre la primera i segona figura del budisme lamaista, Panchen i Dalai. Les terres d'aquest Tibet històric que ara es desmembren per primer cop, és la procedència de gran quantitat dels refugiats tibetans actuals, i un dels factors que impedeixen avui al Dalai tenir una posició negociadora forta, per la demanda d'un territori que la Xina ha negat que sigui el Tibet.

En aquest temps, Polhanas aconseguí guanyar-se la confiança dels Qing i dels *amban*, fins que finalment les tropes manxú retornen a Beijing. Amb la situació controlada, Polhanas retorna el Dalai Lama a Lhasa, ara només com a figura espiritual. Des de Beijing es dóna el títol hereditari de Príncep a Polhanas el 1739. Considera la historiografia tibetana que els *ambans* mai tinguessin major interès polític pel Tibet que la supervisió de la defensa, indica que els governs tibetans prenen les seves pròpies decisions sobre l'administració del Tibet.

La tercera invasió xinesa

El 1747 mor Polhanas i el succeeix el seu fill continuant amb un període de govern eminentment secular. Cent anys després de la unificació del Tibet sota el Dalai Lama, ens trobem ara amb una família aristocràtica que governa el Tibet sota la dependència de l'Emperador Qing. El nou rei, però, desitja eliminar la influència de la política manxú del Tibet, a diferència del seu pare que sempre s'havia basat en una política d'equilibris. Després de varies queixes a l'emperador aconseguix que aquest redueixi el destacament militar xinès a Lhasa, que suposava una despesa de mantenició, i aconseguix també que l'emperador ordeni als *ambans* la no

interferència en els assumptes de l'administració tibetana, ni explotar la població. De fet, des de l'inici del govern de Polhanas la regió havia estat en pau, i l'emperador considerava que respectar la realitat vigent seria la manera de mantenir-la. Però el nou príncep no en tenia prou, i encapçala una conspiració amb els dzungards el 1750. En descobrir-ho, els *ambans* assassinen el rei. Aquell mateix any, amb els seguidors del príncep al capdavant, esclata una rebel·lió popular que acaba amb la vida dels *ambans*.

L'emperador Qing Long, envia un nou exèrcit al Tibet. Però ja anteriorment, i davant el caos en què cau Lhasa, el Dalai Lama pren el poder polític i administratiu, i aconsegueix pacificar el país. Aquest fet va suposar la restauració del govern teocràtic del Dalai, que es manté des d'aleshores. En el moment de l'arribada de les tropes Qing el Tibet ja estava en pau.

El Dalai Lama, per la seva influència, aconsegueix aturar les matances de xinesos, i escull entre l'aristocràcia tibetana les persones que governaran administrativament el Tibet, empresonant al mateix temps els líders de la revolta. En arribar, les tropes Qing actuen com al 1723 i al 1728, portant a terme reformes administratives al govern del Tibet. L'emperador imposà el poder dels *ambans* per sobre dels ministres tibetans, però inclou, per primera vegada, un monjo de la secta del Capell Groc com a ministre, a més de permetre la participació dels caps dels tres monestirs més importants de l'ordre Geluk en els aspectes centrals de l'administració del Tibet. A dalt de tot de la nova estructura política hi havia el poder teocràtic del Dalai Lama, que es manté ininterromput fins avui.

Durant les dècades següents el Tibet es mantingué en pau, tot i que desunit i feble. Mentrestant, desapareix l'amenaça dels mongols dzungars, la que més temien els Manxú. El 1788, després d'una disputa, un exèrcit de gurkes nepalesos envaeix el Tibet i obliga als tibetans a acceptar un tractat molt vexatori. El 1791, després que el Tibet no complís aquest tractat, els gurkes l'envaeixen un altre cop. En aquesta ocasió l'emperador Qing respon enviant un important exèrcit que, al cap d'un any, expulsa els invasors del Nepal. Era el quart exèrcit que l'emperador xinès enviava al Tibet al segle XVIII.

La incapacitat dels tibetans per defensar el propi territori portà a l'emperador a una nova reforma administrativa. Les "Vint-i-nou regulacions per a un millor govern del Tibet" posaven les fronteres, el comerç exterior i les relacions internacionals sota el control dels *ambans*. Les famílies dels Dalai i Panchen no podrien optar a llocs de l'administració pública mentre les reencarnacions fossin vives, així s'evitava que la influència d'aquestes figures els portés al control de tot el govern. A partir d'aquell moment, els nomenaments de ministres haurien de tenir el vist i plau de l'emperador, i serien ratificats pels *ambans*. S'ha llegit que aquestes regulacions elevaven els *ambans* al mateix nivell polític que els Dalai. Però tot i que aquesta regulació pot afectar a l'estatus del Tibet dins l'anàlisi política de la regió, allò més important i que ha estat considerat com una ingerència, era que regulava les reencarnacions dels Dalai i dels Panchen, com una fórmula perquè les reencarnacions no poguessin caure a mans de famílies políticament poderoses. De fet, no només les regulava sinó que en canviava el format, el qual consistia en posar en una urna d'or tots els candidats i, en lloc d'esperar la revelació i confirmació del Dalai, d'entre els candidats, els *ambans* traurien un nom de l'urna. També s'acordà que les tropes xineses quedessin establertes prop de la frontera nepalesa. Aquest nivell de

control, envaint competències religioses, no s'havia donat mai abans entre el Tibet i la Xina. Com ja s'ha apuntat anteriorment, el fet que el Tibet l'estructura social es basi en el fet religiós ha portat al control, ús i manipulació de les màximes figures religioses, que al Tibet, participaven en política, i que a l'Imperi Xinès han servit per dividir la comunitat religiosa, i desprestigiar el Dalai. Com que són reencarnacions són figures venerades i molt respectades pel poble, controlar-ne una, és tenir poder i influència.

En els anys posteriors fou el moment en que els *ambans* exerciren la major autoritat. Però no intentaren absorbir el Tibet, que mantingué la seva llengua, el funcionariat tibetà, el sistema legal i que no pagava cap tribut a la Xina. Fins al punt que des d'aquell 1792 l'emperador promou un exèrcit tibetà per no haver d'enviar més exèrcits al Tibet. Només això ja demostra l'interès que els Qing tenien a la regió, un interès bàsicament centrat en les fronteres.

Tot i amb això, la regió del Tibet mai va passar d'un protectorat simbòlic. Van mantenir la seva llengua, el sistema legal, crear un exèrcit propi, i ni tant sols s'hi pagaven impostos. Aquesta hegemonia passiva, en la qual el Tibet era manat per tibetans, amb el Dalai al capdavant, sense contradir els Manxú, ha durat tot al llarg del segle XVIII. Fins a quatre cops durant aquest segle les tropes Qing són enviades a Lhasa per salvaguardar els interessos Manxú. Aquest període no és vist des del Tibet com un període de sometiment i de consolidació de la sobirania xinesa sobre ells, sinó més aviat com la resposta d'un governant veí, amb el qual s'havien creat lligams d'intercanvi militar-religiós (relació *chö-yön*), tal i com ja havia passat abans amb els mongols. La historiografia tibetana el considera el període de la consolidació del govern dels Dalai.

Aquesta situació de protectorat espars per part de la dinastia xinesa Qing es mantindrà fins el 1911.

El segle XIX al Tibet

Al segle XIX la dinastia Qing inicia una forta decadència; rebel·lions internes i la Guerra de l'Opi (1839-42), a més de les primeres incursions externes de països occidentals, l'han afeblida i han fet que dirigís l'atenció cap a altres regions.

El Tibet, per la seva banda, fou governat per regents tot al llarg del segle XIX, ja que els Dalai moriren joves. La quantitat d'interessos de la Xina en aquest període fa que el Tibet, en solitari, sufoqui aixecaments interns, com el dels tibetans contra les tropes mongols que requisaven les millors terres a la regió de Kokonor; o igualment, l'aixecament del cap local de Pobo el 1835. Però a més, en aquest període, també es conduïren guerres exteriors amb els Sikhs i amb Ladakh el 1841-42. La segona, suposà la imposició de pagament d'un tribut per part del Tibet al Nepal, i que els ciutadans nepalesos poguessis comerciar lliurement amb i al Tibet. Alguns autors han afirmat que mercès a aquest tractat es crea la primera ambaixada nepalès a Lhasa. Aquest tractat fou usat pel Nepal en la seva petició a mitjà segle XX d'entrar a les Nacions Unides, com a prova per demostrar l'acord signat entre dos estats independents. La guerra amb els Sikhs suposà també la signatura d'un acord fronterer entre el Tibet i el Rajà de Caxmir el 1852.

Les 'Vint-i-nou regulacions per millorar el govern del Tibet' que imposà el govern xinès en la seva darrera intervenció el 1792 no s'apliquen, o queden ràpidament diluïdes en el no res. El IX Dalai Lama és descobert i reconegut pel mètode tradicional el 1806, i tot i

que el 10è, 11è i 12è són escollits pel mètode de l'Urna d'Or, els posteriors tornen a triar-se pel mètode tradicional de la recerca. Al 1897, quan el XIII Dalai Lama assumeix el govern del país, ja definitivament es deixà de consultar els *ambans* a l'hora d'escollir els càrrecs superiors.

Aquest deixar fer es va mantenir fins que un tercer entra en escena. Els anglesos alteren l'estatus *quo* de la regió de manera dramàtica. És ara, en aquest període, que la 'Qüestió Tibetana' comença a ser latent en el marc del panorama internacional.

2.5 El Tibet dins el Gran Joc: De la invasió anglesa a la independència *de facto* del govern tibetà

La invasió britànica del Tibet el 1903 – 04 és una invasió armada del Tibet per part de tropes índies i britàniques colonials. Els objectius eren varis, i entre ells, evitar la possibilitat que l'Imperi Rus pogués participar de bones relacions comercials amb el Tibet, i per tant s'acostés a la frontera de la Índia britànica. Tot i que militarment la invasió va ser un èxit, políticament no va ser gens ben vista des del govern de Londres.

El Gran Joc és el període de rivalitat entre la Rússia Tsarista i l'Imperi Britànic pel control de l'Àsia Central. A finals del segle XIX la influència britànica al subcontinent indi ja arribava a la frontera amb el Tibet. Ja al 1861 el govern colonial de l'Índia havia aprovat una missió exploratòria a Lhasa, amb l'objectiu d'iniciar relacions comercials. A finals de segle, el govern xinès signà diversos acords amb el govern britànic colonial de l'Índia que els permetien entrar al Tibet i comerciar-hi, però el Dalai Lama sempre s'hi negà. Finalment, davant la realitat que els acords amb la Xina no serviren

per doblegar el Dalai, els britànics enviaren les seves tropes a la frontera amb la Índia en missió de reconeixement, i l'exèrcit tibetà contraatacà. Des de l'entrada de les forces occidentals en els equilibris de la regió, res no tornarà a ser igual.

La invasió anglesa de 1903-04

El govern tibetà no va acceptar en cap moment la legitimitat de les missions angleses, i en vetava el pas. Finalment, el 1903-04 els britànics envaeixen el Tibet i, per primera vegada a la història, la Xina respon reclamant la seva sobirania. El Dalai, que no s'havia escoltat mai els consells xinesos de negociar amb els anglesos, preferí refugiar-se a Mongòlia abans que signar un acord desfavorable, i s'exilià. La invasió es va acabar amb la firma d'un tractat entre l'Imperi Britànic i els governants tibetans, la Convenció de Lhasa, segons el qual es permetia als comerciants de l'Imperi viatjar pel Tibet sense pagar cap tipus d'impost de pas. Però, i això és més important, l'acord prohibia al Tibet mantenir acords amb cap potència estrangera sense el consentiment britànic. Així els britànics evitaven qualsevol relació amb la Xina o amb Rússia. S'ha dit que amb aquest tractat el Tibet passava a ser un més dels diversos protectorats que en aquell moment tenien relació amb la Índia britànica.

Hi ha diverses lectures en relació a l'estatus final del Tibet després d'aquest tractat. Tot i que el virrei anglès només negocià amb els tibetans, l'acord de 1904 fou posteriorment ratificat pels xinesos, i per tant s'admetia un cert control de la Xina sobre el Tibet. Però l'acord també s'ha llegit com un reconeixement de la sobirania tibetana, ja que demostrava que el Tibet tenia la capacitat de signar els seus propis acords. Les posteriors ratificacions tenen més a

veure amb aquesta mena de control de fronteres que els Qing sempre havien provat de mantenir, i, al mateix temps, amb un intent xinès de recuperar la seva influència sobre el Tibet. Altres autors hi veuen una contradicció entre la necessitat que tenien les potències occidentals de negociar directament amb les autoritats tibetanes com a única manera d'assolir els objectius, i la necessitat de negociar amb la Xina per a legitimar-los. Una contradicció que només posa dificultat a l'hora d'aclarir l'estatus del Tibet en aquest període històric. De fet, quan els *tories* anglesos tornen al poder l'any 1904, reconeixen la Xina com a negociador en nom del Tibet.

Des de Londres mai s'havia ordenat envair el Tibet, sinó negociar-hi i arribar a acords. Per això quan s'assabenten de la invasió rectifiquen part dels acords i redueixen la indemnització imposada al Tibet. Tot i així, aquest tractat obre les relacions entre els governs, tibetà i britànic. Amb tot, Londres veia clara la necessitat de reconèixer el paper de la Xina de protectora del Tibet. L'acord directe amb el Dalai i la imposició d'una potència occidental havien estat considerades una humiliació per a la Xina.

D'aquesta manera, el tractat de 1904 entre el virrei indi i el govern tibetà fou confirmat el 1906 per un tractat sino-britànic pel qual l'Imperi Britànic es comprometia a no annexionar-se el territori tibetà o interferir en la seva administració, mentre que el govern xinès s'assegurava la no intervenció de cap altra potència. Amb el tractat de 1906, la responsabilitat de complir amb les obligacions del tractat de 1904 (Convenció de Lhasa) es traslladen a l'emperador manxú. Així doncs, en un moment en què la Xina no tenia cap influència sobre el Tibet, és l'Imperi britànic qui els concedeix aquesta capacitat de decisió. Un any després, l'acord anglo-rus de Sant Petersburg ratifica aquesta situació, ja que

establia que no es podia negociar amb el Tibet sense la intermediació xinesa. De tota manera, les relacions comercials entre tibetans i britànics no s'aturen.

La reacció xinesa davant la independència de facto del Tibet

La invasió britànica del Tibet i la Convenció de Lhasa de 1904 alteren la política xinesa respecte el Tibet. La Xina, malgrat la seva feblesa fins el moment, es resitua al Tibet, i endeguen un procés de desprestigi dels lames, i del Dalai, que havien rebutjat el seu suport i els seus consells de negociar amb els britànics, abans de signar la Convenció de Lhasa. I que com a conseqüència deixà el Tibet en una posició de govern subordinat respecte els britànics. El 1906 Beijing envia a Lhasa un Alt Comissariat que interpreta que l'acord anglo-xinès de 1906 té un rang legal superior a l'anglo-tibetà de 1904. Des d'aquell moment la Xina inicia un procés d'influència i d'ingerència en els assumptes tibetans cada cop més fort.

La situació del Dalai Lama a partir de l'exili de 1904, serà cada cop més precària, ja que els xinesos van fent-se lentament amb la sobirania tibetana. Per expulsar-ne els britànics, per exemple, paguen la indemnització sorgida de l'acord de 1904, que permet fer fora les tropes angleses de la regió de Sikkim. Davant d'aquesta situació i del control per part de l'Alt Comissariat (*amban* xinès) de la política interna tibetana, el 1908 el Dalai visita Beijing per renegociar la seva posició. En aquell moment, l'interès per tornar a controlar el Tibet per part de la Xina, porta les tropes xineses a avançar lentament des de Khan cap a l'interior del Tibet. La resposta del govern xinès a les demandes del Dalai va ser humiliant i vexatòria. Es tractà al Dalai de "lleial i sumís vice-regent". La Xina però, va optar per intentar controlar el Tibet per mitjà d'un Dalai

supeditat als enviats xinesos, però com que continuava mantenint un fort suport social entre la societat tibetana, fou aprofitat per Beijing. El 1909 la Xina envia milers de soldats a la frontera de Sichuan, i el Dalai, alarmat, demana ajut als anglesos. La tensió creix, i finalment, el 12 de febrer de 1910, els xinesos entren violentament a Lhasa, era el segon cop en sis anys que envaïen el Tibet, i autors occidentals han llegit aquest fet com una prova clara de la intenció d'annexionar-se el Tibet. El Dalai fugí a la Índia i declara definitivament trencada la relació *Chö-Yön*.

Els tibetans ofereixen una forta resistència, i en aquell moment havia finalitzat la revolució xinesa que crea la república¹³. Amb la Xina sortint de la revolució, el 1912 aconsegueixen llençar un atac als xinesos i expulsar-los del seu territori (quan l'últim rei de la dinastia manxú abdica), i s'obliga als *amban* a signar l' 'Acord dels Tres Punts'. El tretzè Dalai torna al país i proclama solemnement la independència del Tibet. El mateix 1913 Mongòlia i Tibet signen un acord en el qual es reconeixen mútuament com a estats independents.

La declaració de Simla i l'estatus final de l'entitat política tibetana

De fet, allò més important de la història tibetana d'aquest moment és el fet que amb el final de la Dinastia Xinesa Qing els tibetans van poder expel·lir aquelles reminiscències que quedaven d'un vague control de la Xina sobre territori tibetà. Això va representar que des

---

¹³ "Sun Yatsen 'pare de la revolució', ja abogà en un dels seus primers discursos en favor d'un Estat xinès fort que pogués expel·lir les tropes japoneses de la Manxúria, els russos de Mongòlia, i els britànics del Tibet". Extret de Goldstein, M. op. cit. 1997. p. 31 del capítol 'Interlude: the facto independence' (web).

de 1912 fins a 1951, el Tibet funcionava com una nació independent. Però l'interès per part de la Xina d'annexionar-se definitivament el territori tibetà al segle XX ja s'ha fet definitivament palès.

Tot i això, el nou govern xinès republicà va prendre la posició que tots aquells territoris que ètnicament no eren xinesos, conquerits pels emperadors Manxú, eren part de la República. Un dels objectius fonamentals de la revolució xinesa havia estat restablir la Gran Xina, on el territori tibetà era simbòlic.

Finalment el 1913 els britànics esponsoritzen una conferència entre representants del Tibet i de la Xina, la Conferència de Simla, on britànics, xinesos i tibetans definien les relacions mútues i les fronteres. Aquesta conferència assenta les bases de la qüestió tibetana per als propers 40 anys: el Tibet seria una part autònoma de la Xina, però els tibetans serien els responsables d'administrar el Tibet, segons costums i lleis. Aquest compromís no era la independència, però permetia al Tibet mantenir una administració i un govern autònoms. Com que no hi hagué acord en les fronteres que marcava la redactat, la Xina repudià tot el tractat (desacord entre la Xina i el Tibet pel Tibet històric), i no el signà. Gran Bretanya i el Tibet signaren l'acord conjuntament.

Els 38 anys que segueixen el Tibet fou, a la pràctica, un estat independent. L'autoritat del govern tibetà era absoluta i la Xina estava immersa en una cruenta guerra civil. Tot i no poder influir al Tibet pels propis problemes interns del moment, en la Constitució promulgada el 1931, Xiang Kai-shek tornava a especificar que el Tibet era part de la Xina. De fet, els representants tibetans participaren en la constitució de l'Assemblea Nacional Xinesa el

1946, i del seu parlament el 1948. No hem d'oblidar que al Tibet hi havia diferents faccions polítiques, i per tant, no hi havia una sola posició. Alguns estaven a favor d'arribar a acords amb la Xina, altres per la independència, i altres eren propers a Rússia (com els monjos que tutoritzaven des de la religió els mongols). Per exemple, la por de la modernitat per part dels Dalai els portava a pensar que allò modern era com allò occidental i que, per tant, es reduiria la importància del budisme al país.

Durant aquest període les potències estrangeres mai van reconèixer formalment el Tibet. Molts països hi negociaren i tingueren relacions com si d'un estat independent es tractés, però no el reconeixien. Per exemple, al 1943 els Estats Units envien una missió a Lhasa, per a demanar un pas per aliments, però a l'hora demanen permís a Pequín. El govern nord-americà volia assegurar l'entrada de la missió, i per això considerà imprescindible posar-se també en contacte amb el Dalai. Les potències occidentals ja no podien deixar de banda els xinesos, havien estat aliats dels britànics a la IIa Guerra Mundial, i respectaria els seus interessos. Al 1948 una delegació tibetana viatja a la Índia, Gran Bretanya, França i Itàlia amb passaports tibetans, el Tibet continuava la seva activitat com a estat independent obrint oficina d'afers exteriors a Lhasa.

La Xina, tot i la seva situació interna, intenta envair dos cops el Tibet des de la convenció de Simla. La primera invasió parcial és del 1918, i culmina amb una treva, la segona del 1931-33 suposa la cessió dels territoris d'Amdo i part de Kham, que a partir d'ara seran integrats com a províncies xineses. Així, quan després de la revolució, l'exèrcit d'alliberament popular, entra al Tibet, només cercaven quelcom que per ells sempre havia estat la Xina, i el Tibet no va trobar suports externs. El mateix passava amb Mongòlia, i la

posició de la Xina era semblant, però a diferència del Tibet, les tropes mongols havien lluitat a costat dels russos i així, a partir de la Conferència de Yalta, s'acordà convèncer el nou mandatari que sortís de la guerra civil en que estava immersa la Xina, de donar-los la independència.

3. La invasió de 1950. Les vulneracions dels drets humans i la lluita diplomàtica internacional

3.1 La invasió i primeres adaptacions al sistema comunista i la modernitat (1950 – 59)

La Xina va sortir guanyadora de la IIa Guerra Mundial, però no va tenir temps de dedicar-se al Tibet, ja que feia anys que es trobava immersa en una guerra civil entre el govern de Xiang Kai-shek i el CCP de Mao Tse-tung. Quatre anys després de la fi de la guerra mundial, aquesta guerra civil s'acabava amb la victòria de Mao, que proclama la República Popular de la Xina l'1 d'octubre de 1949. Fins llavors el Tibet havia gaudit d'una independència *de facto*, encara que la Xina el considerés part del seu territori nacional i cap de les grans potències occidentals en reconeguessin la independència. Però amb la victòria de Mao la situació canvia: la independència *de facto* s'acaba de cop; els comunistes, a diferència de Kai-shek, tenien l'Exèrcit Popular de la Xina per imposar el seu punt de vista.

Durant aquells anys, tot i que tant la Índia, com Gran Bretanya i els Estats Units mantenien relacions comercials directes amb el Tibet, continuaven acceptant la sobirania de la Xina. Aquest doble estàndard de les potències occidentals, té conseqüències polítiques per al Tibet i dificulta la clarificació del seu estatus actual, a més, és militarment molt dèbil. Per fer-ho encara més difícil, el país estava

dividit internament, en aquell període, pel poder de la regència fins que Tenzin Gyatso, l'actual Dalai pugués assumir el poder.

Després de la victòria de Mao, les tropes de Kai-shek s'havien quedat a la vora de Lhasa, i Mao ja va prometre en el seu primer discurs que alliberaria el Tibet. Per això la Xina va buscar un acord entre el Dalai i el govern comunista. Davant la negativa tibetana, la Xina, el 1950, va envair les províncies orientals del Tibet (encara avui no es reconeixen aquestes províncies com a part del Tibet) per forçar el govern a negociar. Quan l'exèrcit d'alliberament popular de la Xina inicia la seva incursió al Tibet el 1950, Mao Tse-tung, molt conscient de la manca de suports del CCP a Lhasa, ordena avançar amb precaució. El 17 de novembre de 1950 el jove Tenzin Gyatso, el XIV i actual Dalai Lama, assumeix el poder a l'edat de 16 anys en plena invasió xinesa. Mentrestant, les tropes de l'Exèrcit Popular arriben a Lhasa amb 80.000 homes (hi ha historiografies que parlen de la meitat de tropes). La victòria de l'exèrcit xinès és fulminant, de manera que el govern tibetà es veu forçat a negociar, i inicia la internacionalització del conflicte demanant ajut a les Nacions Unides. Davant dels dubtes que genera el confús estatus internacional del Tibet, els delegats britànics de les Nacions Unides aconsegueixen posposar aquesta discussió, i els delegats indis hi donen suport. El Tibet no rep suports exteriors, una vegada més.

El 1951 xinesos i tibetans signen finalment l' "Acord dels Disset Punts Per a l'Alliberament Pacífic del Tibet". A l'article tercer el Tibet acceptava retornar a "la gran família de la terra mare a canvi d'un seguit de garanties". El tractat, a canvi, els garanteix que el sistema polític del Tibet no serà alterat per les autoritats centrals ni tampoc l'estatus del Dalai Lama. Els xinesos, accepten el manteniment de les estructures autòctones tibetanes perquè eren molt conscients

dels problemes que podien sorgir al Tibet on, com hem dit, quasi no hi havia adhesions al PC i l'estructura social i econòmica era molt diferent a la xinesa. Però aquest acord també significava el primer reconeixement a la història de la sobirania xinesa sobre el Tibet.

Primeres conseqüències de l'Acord dels Disset Punts

La realitat és que, tot i la prudència imposada per Mao, al 1954, a diferència de la resta del Tibet on fins al 1959 no es confisca cap propietat monàstica, ja s'havien creat comitès d'alliberament a la regió annexionada a altres províncies xineses, però ètnicament tibetana d'Amdo i a Xigatse (segona ciutat del Tibet). Aquesta segona dirigida nominalment pel Panchen Lama que aleshores tenia 16 anys i era considerat políticament modern i proper a les reformes que promovien els xinesos. Els xinesos aprofitaran la figura del Panchen Lama per contrarestar el poder dels Dalai fins a la mort del Panchen. Però ja al 1956, i davant les dificultats sorgides a l'hora de portar a terme l'acord dels 17 punts, s'inicià la creació del Comitè Preparatori per a la Regió Autònoma del Tibet. Com que els delegats d'Amdo i Kham eren a mans dels xinesos aquest comitè fou ètnicament majoritàriament xinès.

A Amdo i Kham els xinesos, ja des del primer moment, cometen molts abusos: confisquen transports, fan reclutaments de mà d'obra forçada, confisquen les riqueses de monestir i, a més, comencen una campanya propagandística contra els monjos i els aristòcrates, a qui acusen de mantenir un sistema feudal. Tot plegat porta, el 1956, a l'alçament de Litang, amb el suport dels monjos dels monestirs expropiats. Era la primera d'un seguit de revoltes contra els xinesos a les zones de frontera envaïdes, que es contrarestaren amb bombardejos aeris. La població d'aquestes regions comencen a

desplaçar-se i escapar cap a Lhasa. Però al Tibet hi havia més problemes, la pujada del peu del gra, la creació de comunes populars i a altres injustícies, fa vessar el got. Davant la por cada vegada més gran del govern del Dalai que els xinesos pretenguessin assassinar-lo, com havia passat amb monjos de regions perifèriques, i amb el suport de la CIA (que durà fins el 1971 entrenant grups d'insubmissió al sud del país), el Dalai no acceptà una invitació al Palau xinès de Lhasa, i junt amb 80.000 tibetans o l'ajut de la CIA, s'exilia a la Índia. El març de 1959 esclata la revolta a Lhasa.

És ara en aquest període que finalment el Tibet deixa de ser una estructura social eminentment feudal i de vassallatge, ja que la Xina l'aboleix i institueix la propietat comunal, a l'hora que dissol el govern tibetà i instaura el Comitè Preparatori per la Regió Autònoma Tibetana, amb el Panchen Lama de president. El Dalai Lama comença a buscar suport internacional per la independència del Tibet, mentre els xinesos porten a terme una ferma campanya de propaganda internacional per demostrar que sota el govern dels monjos el Tibet era una societat feudal i injusta on no es respectaven els drets humans. Certament s'ha documentat, des de la historiografia xinesa, algun abús als drets fonamentals a la pagesia tibetana, potser algun cas proper a l'esclavatge, a l'interior del Tibet anterior al segle XX. La historiografia occidental accepta el fet que l'estructura social de Tibet era eminentment feudal, fins al segle XX, conseqüència de la isolació, però dóna dos arguments, el primer és que el Dalai Lama havia anat desenvolupant edictes, pels quals la seva funció era la de protegir els drets de la pagesia, i per l'altra, s'afirma que la Xina, que no és part dels pactes

internacionals de drets humans de 1966¹⁴, no pot sustentar que al Tibet s'hi cometessin en aquella època abusos als drets fonamentals.

3.2 Les primeres violacions dels drets humans i l'inici de l'exili a Dharamsala

La matança de 1959

Abans d'exiliar-se, el 1959, el Dalai Lama proclamà el govern tibetà al territori que legitimament considerava que li corresponia, i rebutjà l' "Acord dels disset punts". Aquest és el govern que avui desenvolupa tasques limitades a l'exili de Dharamsala.

Segons els xinesos, les víctimes de la matança foren 600 persones, però els tibetans eleven la xifra fins molts més. A finals de març es proclama a tota la població tibetana que el territori passava a formar part de la Xina, perquè no s'havia oposat resistència. L'excusa donada per la Xina ha estat històricament factor de controvèrsia entre les mateixes faccions tibetanes. El fet que el budisme contingui el principi de la no violència ha aixecat tensions fins avui entre lames i l'organització del Congrés de les Joventuts Tibetanes que als anys 80s protagonitzà algun incipient acte terrorista. Afirment a l'actualitat els tibetans que a favor del Congrés de les Joventuts, que si el món no ajuda al Tibet, que defensa la no-violència, es demostra que només els queda l'altre camí. Al 1959 el debat tibetà ja es plantejava en aquests termes.

---

¹⁴ Xina no ha ratificat el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics. El PIDESC el va ratificar al 1997.

La Xina actual llegeix aquest episodi afirmant que el Dalai Lama hauria estat portat a l'exili per la CIA de manera forçada, s'inicien així els suports dels Estats Units als tibetans. Suports que seran importants només mentre les necessitats de la Guerra Freda portin els Estats Units a enfrontar-se amb la Xina, després passaren només a denúncies de violacions de drets humans. Però el que està clar és que amb aquesta matança es trenquen totes les relacions entre la Xina i el govern a l'exili, i el Tibet deixa d'existir com a estat.

3.3. Les violacions de drets humans i el genocidi al Tibet

La política interna: les agressions als drets humans i a la cultura tibetana (1959 – 1966)

És en aquest període quan es porten a terme les reformes més dures lligades a la integració de la regió a l'economia comunista. En tres sentits: S'establiren divisions polítiques i regionals absolutament artificials, es posaren en pràctica mesures socio-econòmiques que topaven directament amb la cultura i estructura social tibetana, i es crearen institucions del govern xinès descentralitzades a Lhasa. Aquest procés s'inicià ja el 1950, però és ara, que s'aplica amb tota la seva fermesa. I tot i que sempre s'ha considerat que el període més dur de la Xina Comunista s'inicia al 1966 amb la Revolució Cultural, al Tibet, les violacions de drets humans, tant a la cultura, a l'estructura social, com a la identitat tibetana, s'inicien al voltant de 1959.

Pel que fa als aspectes polítics, el Tibet comença a regir-se per la voluntat xinesa. Els xinesos havien fet us de les diferències polítiques entre el Panchen i el Dalai Lama, i al 1959 el govern

central nomena el Panchen Lama com a nou cap del Govern del Tibet. El Panchen Lama representava un posicionament existent entre els tibetans, i era de les ideologies més modernes al Tibet. Aquest lama donà suport en un inici a la modernització, com una postura política. Ben aviat s'adonà que la modernització per als xinesos es pensava en base a la destrucció de la cultura i la tradició tibetana. Davant aquest canvi d'actitud Mao feu empresonar el Panchen Lama, que estigué en presó de 1964 a 1977. Al 1965 es crea definitivament la Regió Autònoma del Tibet, i es disposa una assemblea popular on la majoria dels seus membres són descendents de tibetans.

La política d'integració gradual i transformació al comunisme havia fallat. Els principals canvis que provoquen el pas sobtat al comunisme, després de la revolta del 59, van des del control religiós, les comunaltzacions, el control de la natalitat o la discriminació acadèmica (que permetia, al nivell de secundària d'estudiar només en escoles xineses, i per tant, era una clara discriminació per als joves tibetans). Factors que portaren moltes persones que fins aleshores havien suportat la nova situació, a fugir del Tibet cap a l'exili de Dharamsala o Nepal, entre d'altres.

Després de la revolta, s'inicia la repressió a tot el territori tibetà. Gran part dels homes capaços de treballar van ser arrestats i posteriorment portats com a presoners a treballar en línies elèctriques i altres infraestructures modernitzadores. S'obligà als tibetans a declarar en contra dels seus antics patrons, i a denunciar els problemes del règim anterior. Els monestirs i aristòcrates que havien donat suport a la revolta de 1959 van ser saquejats i els seus bens redistribuïts entre la població. El mateix passà amb els monjos, que foren obligats a denunciar lames de rang superior. A

més, els monjos foren expulsats dels monestirs i obligats a treballar per guanyar-se la vida, abandonant la vida monàstica. És en aquest punt quan s'inicia de veritat un procés de destrucció de la cultura i estructura social tibetana. El Dalai Lama ha afirmat posteriorment que la modernitat, al igual que la democràcia, podien arribar al Tibet sense la necessitat de destruir-ne la cultura¹⁵. En canvi, el partit comunista reestructurà la vida rural i monàstica del Tibet, fet que representà un atac sever a la cultura tradicional i la religió tibetanes. El budisme tibetà com a forma de vida fou quasi destruït, i els tibetans foren forçats a abandonar costums i valors ancestrals, atacant el cor de la identitat cultural tibetana.

La constant propaganda i ridiculització de qualsevol aspecte considerat tibetà, pretenia destruir plenament l'estructura social, i una de les formes més conegudes de pressió a la població tibetana de l'època fou el que s'anomenà *Thumzing*. Se'ls obligava a blasfemar sobre el vell ordre i sobre el seu cap, el Dalai Lama. Tot i aquesta situació crítica, la pràctica de la religió al Tibet sembla que es mantingué relativament possible.

És també en aquest període que es descobreixen grans reserves minerals, petroli, or i altres. Per explotar aquests nous recursos s'inicia ara un procés migratori de tècnics i ma d'obra xinesa cap al Tibet. Les grans reserves minerals, inclòs el jaciment de petroli d'Amdo, han fet que les grans infraestructures viàries i de comunicacions siguin construïdes allà on són més rellevants per a l'explotació de recursos naturals. Per últim, queda parlar del fet que en aquest període s'instal·len al Tibet més del 25% dels caps nuclears intercontinentals de la Xina, i el territori tibetà es convertit

---

¹⁵ Goldstein, M. Ibid. pg. 17 – 22. Capítol 4.

en el major abocador de residus nuclears de l'antiga República Popular.

La qüestió tibetana al món

Després de 1959, la Xina i el Tibet competeixen internacionalment per legitimar la seva pròpia interpretació de la història. Mentre els xinesos defensen l'abús extrem del vell sistema feudal i de servitud, els tibetans a l'exili, i el Govern Tibetà a l'exili de Dharamsala en nom seu, argumenten la colonització cultural xinesa i les violacions dels drets humans, incloent-hi el genocidi¹⁶. Aquesta confrontació continua fins els nostres dies.

La Xina continua la seva lluita diplomàtica internacional en favor de la modernització del Tibet. Argumenta que la distribució de terres era sota el govern dels feus, mentre que els tibetans llegeixen el passat de manera diferent, considerant que la major part del país estava en mans dels camperols, fins al punt que la terra dels camperols era hereditària i només la perdien en cas de no complir el seu compromís. Afirment els tibetans, a més, que l'argument de la Xina no és sostenible perquè mai van sentir l'arribada de l'exèrcit xinès com un alliberament.

És en aquest període que el govern a l'exili crea tot un corpus d'allò que ha de ser el Tibet com a país lliure. Al 1963 el constituït govern tibetà a l'exili de Dharamsala promulga la Constitució per al Futur

---

¹⁶ Veure text en aquesta mateixa publicació Esteve Moltó, J.E. *Los derechos humanos en el Tibet y la exigencia de responsabilidades penales internacionales*.

Tibet Lliure. Al 1961 i al 1965 les Nacions Unides aprovaren dues resolucions en favor de l'autodeterminació del Tibet, en aquell moment la Xina no era part de les Nacions Unides i hi era només representada per Taiwan. En elles es feia referència a la violació de drets humans fonamentals i a la supressió dels trets distintius de la cultura tibetana, a més de denunciar la situació dels exiliats. Ja amb anterioritat, al 1959-60, la influent Comissió Internacional de Juristes¹⁷ havia redactat un informe en el qual conclouia que, en relació al dret internacional i fent un anàlisi del passat històric, el Tibet era un estat històricament independent¹⁸. En aquest primer document també criticava la Xina per "matances gratuïtes de tibetans" i una "sistemàtica desobediència a les obligacions signades a l' "Acord dels 17 punts" de 1951. Al 1960 en redactà un segon en que afirmava que "actes de genocidi havien estat comesos al Tibet en un intent de destruir els tibetans com a grup religiós"¹⁹.

En aquest període, els Estats Units també van fer passes per variar la seva posició respecte el Tibet. A més de considerar-lo un territori autònom en relació a la Xina, també defensaven el dret dels tibetans a exercir l'autodeterminació. Tot i això, i malgrat el suport que la CIA va donar a les guerrilles del sud fins a mitjans dels setanta, els Estats Units mai reconegueren el Tibet com un estat independent. L'esperança del suport nord-americà s'anà esvaint, i a partir del 1966 els Estats Units deixen fins i tot de parlar del dret a

---

¹⁷ International Jurist Commission *Tibet – Tibet and the Chinese People's Republic*, 1960.

¹⁸ Aquesta comissió ha estat molt contestada perquè inicien l'anàlisi per afirmar que el Tibet era un estat independent a l'inici del segle XX i no abans. De fet, aquesta és una discussió interessant pel que fa al conflicte tibetà perquè, tot i que la lluita per la història i la importància que donen els xinesos a que els tibetans reconeguin que mai han estat independents, són aspectes claus de les negociacions actuals, i afecten també l'aplicació del dret a l'Autodeterminació dels Pobles.

¹⁹ Comissió Internacional de Juristes, *Tibet - Question of Tibet and ther Rule of Law*, 1959, i op. cit. 1960.

l'autodeterminació. La situació encara empitjora més a partir del 1970, quan els canvis en les relacions de geoestratègia a nivell mundial deixen el Tibet en una posició molt feble.

De 1966 a 1979. De la Revolució Cultural a certa permisivitat transitòria

El cert és que la Revolució Cultural (1966-1969) acaba alienant molts aquells que fins el moment havien pogut sobreviure amb els canvis al Tibet. L'arribada de la Guàrdia Roja, composta majoritàriament per joves tibetans formats a les noves escoles de secundària xinesa, acabaren d'aplicar les reformes de la revolució cultural, i va fer molt mal.

Les agressions als drets humans dels tibetans de 1966 a 1979

És en aquest període que el Tibet és més agredit cultural i econòmicament. És el període de la destrucció dels "Quatre antics": l'antic pensament, la cultura ancestral, i els hàbits i les costums antigues. La Guàrdia Roja comença confiscant qualsevol objecte religiós i acabà destruint la major part dels monuments religiosos del país. La destrucció religiosa portà a l'obligació de desmantellar, per part dels propis vilatans, les construccions religioses dels seus pobles. Només els monestirs més importants, com el Potala, Drepung i Tashilumpo, van quedar drets. Per exemple, l'església de Jokhang, que custodiava aquella primera figura d'un buda arribada al Tibet al segle IX de mans de la princesa, o el monestir més gran del Tibet, Gaden, foren destruïts. Qualsevol festa tibetana fou prohibida com un residu de l'antic ordre. El fet és que el desmantellament d'aquests monestirs fou pensat i planejat, els

experts en pedra recuperaren les pedres precioses, i els de metall prengueren el metall després, els monestirs eren dinamitats, i la població en podia aprofitar les pedres.

Pel que fa a l'agricultura, la Revolució Cultural suposà la divisió del territori tibetà en comunes. Els tibetans que primer havien gaudit de la distribució de la terra dels monestirs expropiats ara, la tornaven a perdre. A partir d'aquí, amb les terres comunals, mentre a la Xina no hi havia prou terra, al Tibet la població era escassa, i la dispersió territorial i el nomadisme havien permès mantenir l'habitat en les millors condicions per les formes de vida autòctones. El nomadisme quedava abolit si les terres eren comunals. A més, amb l'arribada de gran quantitat de població xinesa s'obligà als tibetans a cultivar blat per als xinesos, mentre que deixaren fins i tot de tenir civada, que és el gra típic del Tibet, per a ells, per tot l'any. El blat era obligatòriament venut als xinesos, a preus molt abusius per als tibetans. Per tant, tot i que la propietat comunal ha estat valorada per alguns autors com un dels mèrits de la Rússia Comunista, la realitat era que per al Tibet era una situació alienant que negava qualsevol possibilitat de mantenir les formes de vida autòctones.

El resultat final d'aquests vint anys de reformes econòmiques, polítiques i culturals han estat diversos. Els monestirs, alguns dels quals havien arribat a tenir al voltant de 10.000 habitants a començaments del segle XX són ara la llar de com a molt 600 ó 700 monjos, i s'han posat xifres límit a la seva població. Però el més greu ha estat el dany medi ambiental, irreparable per l'orografia i climatologia tibetanes: El 70% del territori tibetà estava format fins als seixanta per zones d'herba, per a la ramaderia i el nomadisme. En els darrers quaranta anys el nivell de degradació és flagrant. Al 1949 la massa forestal tibetana ocupava més de 230.000

quilòmetres quadrats, dels qual al 1985 només en quedaven 135.000. La demanda de fusta per part dels xinesos ha fet que la devastació que s'inicia en aquesta època arribi fins avui. Tot i així, aquesta fórmula per al desenvolupament econòmic del Tibet ha estat considerada pels xinesos com una fórmula idònia, l'espoli de les matèries primeres del sòl i del subsòl. Actualment s'argumenta que els danys causats a la biosfera tibetana, per la seva situació i per la regió i clima, afectaran a llarg termini els climes de les regions limítrofes. A més, difícilment és recuperable per les condicions climatològiques tant especials que té el territori.

La política interna en plena aplicació de la revolució cultural

A més del cada cop més fluit trànsit d'emigració cap a la Índia i el Nepal, la dràstica transformació de la societat tibetana també provocà resistències. Al 1967 es donà la primera revolta, en atacs a contingents de soldats xinesos, prop de Lhasa; setze dels instigadors foren públicament executats. Accions semblants es repeteixen, com la de 1971 en que nou joves foren executats, amb l'acusació de formar part d'un grup de resistència armada. De fet, les guerrilles tibetanes amb seu al Nepal seran ara combatudes mercès a un acord entre la Xina i el Nepal. S'ha afirmat que aquestes guerrilles eren finançades i preparades per la CIA²⁰. Aquesta situació de suport es manté fins a mitjans 70s i aleshores

---

²⁰ Durant la dècada dels 60, la CIA va proveir el moviment dels tibetans a l'exili amb \$1.7 milions l'any per a operacions contra la Xina, i un subsidi anual de \$180,000 per al Dalai Lama d'acord amb els documents que acaben de ser desclassificats als estats Units. Els diners per al Tibet i el Dalai Lama són part del pressupost de la CIA per a la seva campanya mundial que durant la Guerra Freda la porta a finançar tots aquells moviments que poguessin fer difícil les coses a qualsevol govern comunista del món, en aquest cas la Xina, i no pas en favor del poble tibetà. Resum de *Los Angeles Times*. 15 sept. 1998.

és el Congrés de les Joventuts Tibetanes qui pren les demandes d'independència en base a la lluita violenta.

A partir dels anys setanta, en que s'inicien els primers esforços per reparar alguns dels mals més greus, com la reconstrucció de Jokhang. Quan s'inicia l'obertura es fan alguns senyals de canvi, per exemple, el 1974, es va permetre a un grup de 40 tibetans de visitar la regió Índia on el Dalai Lama oferiria una cerimònia. Petites senyals d'obertura internacional per part de la Xina, que va permetre la primera delegació estrangera de visitar el Tibet, necessàries per al manteniment de l'estatus *quo*.

Allò que més marca la deixadesa i demostra els interessos econòmics i polítics del Tibet per part dels xinesos, és que després de més de 20 anys al Tibet, la majoria dels funcionaris encara ni tant sols coneixen la llengua autòctona.

3.4. L'era post-Mao. Els acostaments diplomàtics i la major distensió a l'interior del Tibet

La mort de Mao Tse-tung el 1976, i la pujada al poder de Deng Xiaoping al 1978, provoquen molts canvis a la Xina. Es normalitzen les relacions amb els Estats Units; s'inicia un procés d'internacionalització; es liberalitza la constitució; s'introdueix el capitalisme d'estat; s'ingressa al Fons Monetari Internacional (1980); s'estableixen relacions amb el Japó; hi ha un acord amb el Regne Unit sobre la sobirania de Hong Kong (1984); se signa un acord de cooperació comercial amb els Estats Units (1985). A més, la posició xinesa al Consell de Seguretat de les Nacions Unides, amb dret a vet, assegura la no intromissió de tercers estats en els seus afers interns. És ara el moment de tornar a la manca de consens

internacional pel que fa al dret a l'autodeterminació dels pobles, i la ingerència internacional en els afers interns dels estats. Actualment les potències internacionals, sobre el Tibet, es limiten a poc més que denunciar les agressions als drets humans.

També és en aquest període que el govern democràtic tibetà exiliat a Dharamsala inicia els primers moviments diplomàtics des de l'exili. Així, el 1978 s'aconsegueix gestar la primera trobada a Hong Kong entre el germà gran del Dalai i el govern xinès, que posteriorment es repetí a Beijing. En aquesta trobada es marquen les regles del joc diplomàtic per a l'actualitat. El govern xinès acceptaria qualsevol negociació si el Dalai Lama no utilitzava el recurs al Dret a l'Autodeterminació. En aquestes negociacions també es permet, per primer cop des de l'exili, que el Dalai Lama enviï delegacions de reconeixement a l'interior del Tibet. Els xinesos consideraven que quedarien impressionats pels canvis i la millora de la qualitat de vida. En canvi, el grup que al 1979-80 entrà al Tibet quedà sorprès per l'empobriment de la vida dels tibetans i el fort sentiment nacionalista, la destrucció de la majoria de monestirs i esglésies existents fora de les ciutats, i un molt petit nombre de monjos. Les queixes al respecte es van fer arribar a Beijing.

Posteriorment, el Dalai Lama i el govern xinès van portar a terme converses secretes a Beijing, primer al 1982 i després al 1984. La proposta del govern dels Dalai a l'exili ja no era reclamar la independència, sinó només que el Tibet pogués ser governat internament de manera diferent que la resta de la Xina, sota un sistema polític de democràcia a l'estil occidental. Com el que ja s'estava implementant a Dharamsala. Aquest govern havia fet públic documents, com una constitució democràtica per al Tibet. Els xinesos deixaren clar que mai permetrien cap altre entitat que no

fos el PC Xinès governés cap part del país. L'altra demanda inacceptable per al govern xinès fou la de recuperar les províncies ètnicament tibetanes perdudes al segles XVIII i XIX (principalment Amdo i Khan). Aquesta demanda concreta del govern tibetà a l'exili, sorgida entre d'altres de la necessitat de defensar les regions d'on són originaris molts dels refugiats (el mateix Dalai Lama), ha estat un dels factors que sempre han estat en discussió i pels quals la Xina no ha variat la seva postura.

Els drets humans a l'interior del Tibet actual

Deng Xiaoping promou noves iniciatives destinades a millorar la situació al Tibet. És sorprenent veure que després de les converses amb els delegats del govern del Dalai es va considerar que part de la culpa de la situació tibetana eren els líders del PC al Tibet, per massa esquerranosos i preocupats a imposar la revolució sense mostrar cap sensibilitat pels costums i sentiments tibetans. Així, el 1980 es cessa el secretari general del PC del Tibet. El nou secretari general (que és el principal mandatari), a diferència del cap de govern, continuà sent de l'ètnia xinesa Han.

Es produí una obertura superficial en matèria de llibertat religiosa, de manera que ara és possible practicar lliurement un culte budista que ha acabat convertint-se en una atracció turística. De tota manera l'autoritat religiosa segueix controlada pel govern. Es reobren els monestirs més importants i es reconstrueixen capelles, com la central de Lhasa, Jokhang, però això no vol dir que la població pogués reconstruir els monestirs i temples destruïts durant la Revolució Cultural. L'actitud oficial es mantingué més laxa a les grans ciutats que a províncies on, tot i la llibertat de culte, les persones que el portaven a terme públicament eren vexades. Avui

dia, fer-se monjo tibetà ha esdevingut un acte més de resistència no violenta. Alguns exemples: Drepung, el monestir més gran de Lhasa, tenia 10.000 monjos abans que arribessin els xinesos, i el de Tashilumpo en tenia 3700, tots dos han passat als volts del mig miler, el límit que ha imposat Pequín. Continua Alay que 'si no es posés aquest límit, avui en dia potser n'hi hauria tants com abans, i serien 10.000 resistents davant el govern xinès. Perquè avui en dia, la posició de col·locar-se aquests hàbits és tant un senyal d'afirmació religiosa com de la pròpia identitat tibetana'. Els monjos joves no han pogut tornar a la vida monàstica, però han de continuar treballant en terres i en pasturatge.

Pel que fa al sistema educatiu, els estàndards educatius dels anys vuitanta al Tibet eren molt inferiors que a la resta de la Xina. Els mestres de les escoles primàries eren persones poc doctes i pagades per la pròpia comunitat, i no pas per l'estat. L'oferiment per part del Dalai d'enviar 50 mestres preparats per a ensenyar en tibetà fou refusada per Beijing, que ho considerarà una ofensa. Tota l'educació secundària al Tibet s'impartia en xinès.

Pel que fa referència a la revitalització de la seva llengua, ha augmentat, encara que mínimament, l'ús del tibetà escrit. S'inicien ara reformes per donar major pes al funcionariat tibetà per sobre del xinès, tot i que la majoria de quadres a posicions de prestigi es mantinguin en mans de Han xinesos. També es promouen en aquest període les classes de tibetà per a funcionaris. Però si veiem les xifres de violacions de drets humans i la situació actual de la cultura i la religió al Tibet, i com han afirmat diversos autors, les reformes quedaren en paper mullat i neteges de cara, poca cosa més.

En la vessant econòmica es promou la ràpida millora del nivell de vida dels tibetans, eliminant impostos i augmentant els preus que se'ls pagaven per les collites.

La campanya internacional del Dalai Lama. De 1985 a 1993

Davant del col·lapse de les negociacions, el Dalai Lama llança una campanya internacional el 1987 per promoure el suport al Tibet dels Estats Units i d'Europa. Allò més destacable d'aquest canvi d'estratègia és que ara, per primera vegada, el Dalai viatja pel món com a líder polític i mandatari, i no pas només com a líder religiós. Davant el Congrés dels Estats Units (1987), i davant el Parlament d'Estrasburg (1988) el Dalai Lama presenta la proposta que el govern a l'exili de Dharamsala ha mantingut fins l'actualitat: el Tibet seria transformat en una entitat democràtica amb drets i deures per als seus ciutadans, el govern polític tindria la responsabilitat de legislar sobre els afers dels tibetans, i les relacions internacionals polítiques (no esportives o culturals) es mantindrien en mans del govern central de la Xina. Però ja el 1984 el govern xinès havia afirmat que mai acceptaria unes condicions com aquestes.

La campanya internacional del Dalai va donar altres fruits. El Congrés dels Estats Units promogué una llei per la qual aquest país tractaria de manera prioritària el problema de la població tibetana en les seves relacions amb la Xina. El 1989 el Dalai Lama rep el Premi Nobel de la Pau, recompensa que, els tibetans, consideraren en el seu moment com una victòria superior, al contrari del que es podia suposar, i que junt amb la matança de Tianan'men debilità la posició de la Xina internacionalment, i representà una escalada de repressió a l'interior del Tibet. Aquest reconeixement mundial a llarg termini, el deixava en una posició de reconeixement com a figura

superior (pels posicionaments i valors que han guiat la vida i les accions polítiques de la filosofia lamaista), però no suposà un suport més gran a la causa política tibetana. Més enllà de la pressió internacional que suposà per a la Xina en aquell moment concret.

El 1989 el govern de Beijing convida el Dalai a un acte religiós a la Xina. En aquell moment, amb la fortalesa i la confiança que li donaven el premi Nobel, rebutja l'oferta. De tota manera, el govern xinès havia imposat condicions, i no acceptà alguns dels delegats escollits pel Dalai, per considerar-los ex-membres dels incipients grups terroristes que es formaren al Tibet a l'època dels 60s i que mai tingueren el suport del Dalai. A més, els xinesos tampoc acceptaven que el punt de partida de les negociacions pogués ser allò presentat a Estrasburg. Els analistes consideren que es va perdre una gran oportunitat d'iniciar un diàleg obert. Aquella havia estat una oportunitat d'or, perquè ara, tant internacional com nacionalment, la pilota es trobava a la teulada tibetana.

Torna a haver-hi manifestacions a Lhasa, i al 1989 s'hi declara una llei marcial que no fou abolida fins el 1990.

3.5. El retorn a la línia dura

A banda de les accions internacionals, a Lhasa, els anys 1987 i 1993, es produeixen grans manifestacions i alguns atemptats terroristes (condemnats en tot moment pel Dalai). Les encapçalaven monjos, i van ser durament reprimides per la policia xinesa. Els tibetans demanaven el retorn al Tibet del Dalai Lama. Aquests incidents van provocar una forta repressió en forma de detencions, interrogatoris i judicis sumaríssims i massives penes de presó. Després d'aquestes accions, la Xina retorna a la línia dura, amb un

major control de les activitats religioses i una forta pressió migratòria de l'ètnia Han. Com hem afirmat, és un període de convulsió a tota Xina, com la de Tian'anmen, fet que només ajudà a augmentar el nivell de repressió.

A partir d'aquí prevaldrà la posició d'aquells que consideren que al Tibet qualsevol obertura religiosa o monàstica només suposaria una revifalla dels sentiments nacionals. Però mentre es torna a limitar la liberalització religiosa i cultural, la integració de l'economia tibetana en la xinesa es fa molt més patent amb l'arribada de gran nombre de contingent de treballadors no ètnicament tibetans, la majoria Han xinesos. El problema que encara actualment el govern a l'exili és que més de la meitat de la població que viu actualment a Lhasa ja no són d'origen tibetà. Els tibetans ja no són majoria ni a la seva terra ni a l'exili, a diferència de 1949, i la nova política de línia dura interna, en la qual els exiliats no hi poden fer res, ha deixat totes les victòries internacionals del Dalai Lama en paper mullat. De fet, la política actual de Beijing, consisteix a esperar que les noves generacions tibetanes, amb menys influència de la religió, considerin que ser part de la Xina és millor per als seus interessos. Però encara que no fos així, la política migratòria impulsada des de Beijing ja garanteix canvis substancials dins la societat tibetana.

El 1989, amb la mort en circumstàncies estranyes del Panchen Lama, que acabava de fer unes declaracions en contra del control xinès, el Dalai Lama sol·licità enviar una delegació per trobar la seva reencarnació. L'hi fou denegada, i van ser el monjos de Tashilumpo els que van haver de dur a terme tot el procés de cerca de la reencarnació. El 14 de maig de 1995, després de sis anys de recerca, el Dalai Lama anuncià el descobriment del nou Panchen Lama. L'escollit havia superat totes les proves, i un cop anunciada la

troballa, el monestir del Panchen (Tashilumpo) fou envaït per la policia. Molts monjos foren empresonats, i un any més tard, el govern xinès feu una nota reconeixent que el Panchen Lama es trobava sota custòdia oficial a petició dels seus pares, per por al risc que fos segrestat per separatistes. Aquest fet, per sí mateix, ja demostra el retorn a la línia dura en matèria religiosa del govern de Beijing. Però per si no fos suficient, temps després, el govern xinès troba el seu propi Panchen Lama, i fins i tot se n'escenifica una trobada pública amb Deng Xiaoping. El control extrem que porta a terme el govern xinès a les jerarquies del budisme lamaista, han fet afirmar en alguna ocasió a l'actual Dalai, que potser serà el darrer. Davant un atac d'aquesta magnitud al cor de la religió tibetana, el Dalai Lama no tornà a acceptar les peticions xineses de diàleg fins al 1998, quan Bill Clinton visita la Xina.

El 1999 el Dalai Lama torna a manifestar que la solució al conflicte que ell pretén no és de perfil independentista, sinó que només demana una autonomia genuïna que preservi la integritat cultural i religiosa del Tibet. Les crítiques a la postura conformista de Tenzin Gyatso, són cada cop més esteses, especialment a l'exili tibetà. El paper del Congrés de les Joventuts Tibetanes, confrontat amb la política dialogant del Dalai i favorable a un cert ús de la violència, també avancen en l'opinió pública. Tot i així, al 2001 la comunitat tibetana a l'exili va celebrar les seves primeres eleccions democràtiques per a escollir un primer ministre. L'elecció la guanyà el monjo i catedràtic de 62 anys, Lobsang Tenzin, conegut com el 5è Samdhong Rinpoche. Aquesta ha estat la primera elecció democràtica de la història del Tibet.

4. Les opcions de Tenzin Gyatso per al futur del Tibet. Adeptes i oposicions

Davant la realitat que la cultura i al religió tibetanes estan cada cop més en perill, i davant el fet que el Dalai Lama comença a pensar que serà l'últim Dalai a mesura que es fa gran i no aconsegueix solucionar la situació del seu país, ha promogut internacionalment la pressió de les potències occidentals per reiniciar converses, amb Jiang Zemin i actualment amb Hu Jintao. Però mentre el Dalai Lama continua considerant que les propostes d'Estrasburg són una bona base per iniciar la negociació, la Xina no es mostra en absolut receptiva.

Per altra banda, els analistes xinesos consideren que aquesta política de línia dura amb el Tibet no ajuda a l'estabilitat que es busca. L'alienació cada cop més gran de la societat tibetana, que intensifiquen el sentiment de desesperança per un canvi en la situació política del país, fan pensar que el tibetans veuen clar que sota la Xina no hi ha possibilitat per a un canvi en les seves aspiracions nacionals. Com afirma Melvyn Goldstein ara la pregunta és: fins a on està disposat a cedir el Dalai Lama respecte la independència per mantenir-ne la cultura? El conflicte necessita ara passos endavant, si el que es vol és aturar els actuals canvis econòmics i ètnics que la Xina promou a la regió.

Les possibilitats del Dalai Lama són, per una banda, continuar la campanya de pressió internacional, mantenir la Xina a la defensiva i generar simpaties a Occident. Però calen moviments ràpids o serà massa tard per a l'interior del Tibet. En aquest sentit, el Dalai pot comprometre's amb la Xina a acceptar menys que autonomia a canvi de poder fer quelcom a l'interior del Tibet per revertir la

situació de pèrdua cultural, religiosa i ètnica. Però la comunitat exiliada ja està molt dividida entre els que volen la cessió a canvi de poder fer quelcom ara, i els que no volen cedir i defensant o no la via de la violència, que el lames sempre han condemnat, prenent, com a mínim poder treballar també a les regions ètnicament tibetanes més agredides culturalment ètnicament del Tibet històric. Això pot portar a un trencament de la comunitat a l'exili. Però també hi ha l'opció de promoure accions armades a l'interior del Tibet per pressionar la Xina. S'ha llegit la campanya violenta com una forma d'aturar també tant l'entrada d'emigració com l'intercanvi econòmic que tant interessa a la Xina. La violència, a més, posaria el conflicte altre cop a primera línia internacional, i provocaria que Beijing hagués de moure peça, probablement en una línia més conciliatòria, perquè externament els ulls del món en seguirien els passos.

En tot cas, qualsevol opció és difícil per al Dalai, en primer lloc pel seu compromís amb el precepte budista de la no-violència, però també perquè tot i oposar-s'hi, aquesta opció cada cop té més defensors a l'exili. De fet, cal tenir en compte que les demandes nacionalistes, lligades a situacions de precarietat econòmica, social i cultural han estat històricament assenyalades com a 'carn de cultiu' dels moviments independentistes violents.

5. Consideracions Finals: Negociació xino-tibetana, drets humans i política interna

Les negociacions a l'actualitat

Tot i que el paper del Dalai Lama ha estat clau en tota la història del Tibet, el darrer mig segle va especialment lligat al XIV Dalai. El

govern a l'exili ha dut a terme un gran esforç per mantenir la tradició cultural i religiosa. Proves evidents d'aquesta voluntat són l'establiment del Consell per als Aspectes Culturals i Religiosos, directament dependent del Govern, i la construcció de més de 200 monestirs a l'Índia, el Nepal, i Bhutan des de 1959.

Tot i que al novembre de 1998 es van tallar definitivament les converses entre el govern tibetà a l'exili i el de la República Popular de la Xina, a Beijing, el juny de 2001 el Dalai Lama es reunia a la Casa Blanca amb el president dels Estats Units, George Bush, i al 2002 s'iniciaven noves converses entre el govern tibetà a l'exili i el govern xinès. El 2003 aquestes converses continuen i fins i tot el govern xinès accepta que la delegació tibetana visiti la província est de Kham. Aquest fet fa pensar als negociadors tibetans que una visita a les zones externes de la TAR, és a dir al Tibet històric, també podrien entrar al procés negociador²¹.

A mitjans de 2006 el Dalai Lama, en una visita al Parlament Europeu, presentava la situació general de les relacions del govern a l'exili amb la Xina, i la situació a l'interior del Tibet de la següent manera: primer de tot recomanava ' paciència i esforç ' per negociar amb la Xina, i valorava com a esperançadora l'obertura gradual a l'interior del país. El Dalai tornà a presentar la seva postura negociadora davant el govern xinès amb termes que han variat des de la vista dels 80s al parlament de Estrasburg, reafirmant que 'no pretén la separació' de la República Popular de la Xina, sinó només un estatus autònom sota la constitució xinesa, comparant-ho amb les relacions entre Canada i Quebec o amb Escòcia i Anglaterra. El

---

²¹ http://www.tibet.ca/en/media/mediakit_e.pdf de l'Organització *Canada Tibet Committee*. Canada.

Dalai insistí en el fet que allò essencial per als tibetans és 'preservar una cultura molt antiga i base de la tradició budista'.

En relació a les converses bilaterals entre el Tibet i la Xina, el Dalai afirmà que 'hi havia hagut certes millores en les discussions'. En aquest punt, l'enviat especial del Dalai Lama al Parlament Europeu, presentà els quatre punts essencials de confrontació que hi ha avui sobre la taula de negociació: 1. el fet que la Xina refusa reconèixer que calen canvis dins el Tibet, 2. la insistència xinesa en arribar al consens sobre 'les relacions històriques xino-tibetanes' (en els quals la Xina demanda al Tibet d'afirmar que aquest mai ha estat un estat independent), 3. la creença dels xinesos que un cop retornada la comunitat exiliada s'expulsarà els emigrants d'ètnia no tibetana, i 4. la por que qualsevol pas endavant sigui un primer pas cap a la independència.

La política interna i els drets humans. Darreres notícies i un futur difícil

En relació a la situació política i econòmica actual a l'interior del Tibet, el Dalai Lama digué que les diferències entre rics i pobres cada cop són més grans, i que a la regió autònoma encara hi ha àrees sense aigua corrent, ni electricitat ni carreteres. Pel que fa a la situació política afirma que a l'interior del Tibet no hi ha signes de millora, al contrari, la repressió s'ha intensificat en els darrers anys i es restringeix cada cop més la llibertat religiosa²². Actualment només vuit tibetans, un 26% dels seus 30 membres, són membres del Comitè del Partit Comunista de Lhasa.

---

²² *The Dalai Lama visits the European Parliament*. Relaciones exteriores. 31-05-2006.

Aquestes afirmacions són confirmades per l'anàlisi que organitzacions com Amnistia Internacional o el *Tibet Center for Human Rights and Democracy* han dut a terme. Avui dia les violacions dels drets humans que s'han denunciat fins ara continuen al Tibet, i el genocidi cultural no s'atura. Un exemple patent d'aquesta realitat és la demanda per genocidi que actualment admesa a tràmit davant els tribunals espanyols²³.

Al 1998 la Xina signà dues convencions de la Carta Internacional de Drets Humans, però no s'han implementat ni a la Xina mateixa ni al Tibet. Els abusos als drets col·lectius dels tibetans continuen amenaçant la supervivència de la identitat tibetana.

Avui els tibetans encara estan subjectes a arrestos arbitraris i detencions, als empresonats se'ls deneguen sovint els seus drets a representació legal i els procediments legals xinesos no reuneixen els estàndards internacionalment acceptats. La tortura continua sent una pràctica a les presons xineses tot i contravenir la Convenció de les Nacions Unides contra la Tortura. Més d'un 70% dels tibetans del territori que comprèn la Regió Autònoma del Tibet viuen avui en dia sota el llindar de la pobresa.

Els tibetans continuen experimentant severament la manca de llibertat religiosa que hi ha a tota la Xina²⁴. Molts han estat detinguts i empresonats per expressar o seguir els preceptes de la seva religió, inclosos monjos i monges. Actualment encara hi ha 116 presoners polítics al Tibet, i es continuen donant casos preeminents, com il·lustra molt bé el del monjo Sonam Gyalpo, empresonat a

---

²³ Veure la descripció d'aquesta demanda, realitzada per José Elias Esteve Moltó, que s'inclou juntament amb aquest text.

²⁴ Amnesty Internacional Report 2007.

mitjans del 2006 per 'posar en perill la seguretat de l'estat' després que es trobessin vídeos del Dalai Lama a casa seva. La nova regulació per a la Regió Autònoma del Tibet – "Regulacions específiques per als afers religiosos", sembla que no farà que la repressió religiosa al Tibet es redueixi el 2007, tot al contrari. Qualsevol reforma realitzada als antics monestirs per part dels xinesos és vista pels tibetans només com una manera d'atraure el turisme, que encara dilueix més la vida monàstica tibetana. Per altra banda, l'abril de 2007, Gedhun Choekyi Nyima, l'onzè Panchen Lama del Tibet va fer 18 anys (si encara fos viu), però junt amb els seus pares, continua desaparegut.

Pel que fa a llibertat d'expressió, a l'actualitat la lluita pel control de la informació ha portat el govern xinès al control de la xarxa d'internet. Així els intel·lectuals tibetans veuen els seus blocs tancats. Per altra banda, Yahoo, Google i altres han acceptat les pressions xineses de posar filtres per als usuaris a l'interior de les fronteres de la Xina²⁵.

Un excessiu ús de la força contra els tibetans que intenten sortir del país ha continuat, i en aquesta ocasió amb les escandaloses imatges d'un excursionista acampat als camps base de l'Everest, i que donaren la volta al món, que filmà com els soldats xinesos a les muntanyes disparaven indiscriminadament, i un per un, contra una fila de tibetans que s'enfilava caminant desarmats neu amunt, cap al Nepal. Com a mínim, una nena, vivint en un monestir, una monja de set anys, resultà morta, com denuncià el Parlament Europeu l'octubre de 2006²⁶, i és sabut que molts dels que creuen les

---

²⁵ Tibetan Center for Human Rights and Democracy. Anual Report. 2006.

²⁶ European Parliament 'Human rights: Tibet, Guatemala, Uzbekistan'. 26/10/2006. REF.: 20061021IPR11916.

fronteres cap a l'exili són estudiants que cerquen millorar la seva educació, en un dels monestirs tibetans a l'exili. El vídeo, recent és conegut com la Tragèdia del Pas de Nangpa. La Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Drets Humans s'ha mantingut en silenci sobre aquest fet. Si la comunitat internacional ja ha deixat, fins i tot, de denunciar les violacions flagrants de drets humans que es continuen produint al Tibet, el taulell d'escacs internacional actual no dóna massa esperances al moviment polític tibetà.

Pel que fa a la transferència de població immigrada, sota la premissa del desenvolupament econòmic, s'està duent a terme una traspàs de població de la Xina al Tibet basat en la creació de línies de ferrocarrils radials que integren el Tibet dins l'economia xinesa. S'han donat gran nombre de denúncies en relació al fet que aquests emigrats reben tractes preferencials en educació, al mercat laboral, a les empreses privades i de l'estat. Al juliol de 2006 s'inicià la construcció de la línia de ferrocarril més alta del món, la de Gormo-Lhasa. Allò que preocupa més a la comunitat internacional són els motius polítics i ètnics de la construcció d'aquesta línia, com una eina política destinada a eliminar la identitat tibetana. Molts pagesos de la regió s'han vist forçats a exiliar-se com a conseqüència que les terres que treballaven han estat confiscades i se'ls ha recol·locat a la construcció del ferrocarril.

Pel que fa al sistema educatiu, tot el sistema s'ha adaptat a les necessitats dels nouvinguts xinesos, i els tibetans han de pagar impostos més alts per aconseguir els mateixos objectius que els han xinesos. A les àrees rurals les condicions de l'educació, en tibetà, són deplorables. Més de 10.000 infants tibetans s'han exiliat a la Índia des de l'ocupació, per a tenir millors oportunitats, i monjos i

monges només per poder-la continuar. A final d'octubre de 2006, estudiants tibetans de la Universitat del Tibet protestaren públicament davant les oficines del govern de Lhasa per la discriminació que reben de les autoritats xineses a l'hora de llogar llicenciats tibetans per a les places públiques. Xinesos d'altres regions, amb empadronaments il·legals al Tibet n'obtenen els llocs de treball²⁷.

Pel que fa al medi ambient el Tibet ha vist reduïda la seva massa forestal en un 46% mercès a les polítiques econòmiques de desenvolupament dutes a terme per la Xina.

Al 2006, segons el *Center for Human Rights and Democracy in Tibet* 2445 tibetans arribaren a Dharamsala escapant del control xinès. Aquest degoteig d'exiliats no ha parat des del 1959 i en total es conta que la comunitat a l'exili tibetà a Dharamsala és de més de 100.000 persones. Aquestes són les darreres informacions que ha publicat Amnistia Internacional sobre l'estat actual de les vulneracions dels drets humans al Tibet.

Aquest 2007 la Xina ha estat escollida com a membre del nou Consell de Drets Humans de les Nacions Unides. Sembla que els futurs Jocs Olímpics no han fet més que augmentar els canvis forçats al Tibet, en favor del turisme, la immigració, i l'assimilació cultural.

---

²⁷ Ibid.

Consideracions finals

1. Tot i que els tibetans han demostrat gran capacitat de resistència i han estat capaços d'anar adaptant la seva cultura a les necessitats de la modernitat, la repressió i l'exili, no serien la primera comunitat ètnica que tot i la resistència ha acabat totalment assimilada. Els tibetans no estan lliures dels problemes i reptes de qualsevol comunitat a l'exili.

2. La filosofia budista té l'atribut de la perdurabilitat per sobre de les coses tangibles (per això les reencarnacions). Aquest atribut pot ser la clau de l'adaptació de la cultura budista lamaista com a filosofia i com a civilització a la modernitat i l'exili. Per això, durant l'exili s'han anat adaptant, creant un govern democràtic lliure de característiques religioses. El mateix Dalai Lama ha afirmat que la figura que es troba més en perill per al sistema democràtic és la seva, perquè seria un obstacle per a la formació d'opinions individuals i el sentit de responsabilitat democràtica que hauria d'assumir el poble tibetà.

3. De fet, i seguint les paraules al Parlament Europeu del Dalai Lama, si l'obertura econòmica de la Xina continua endavant, hi ha molt més possibilitats que amb el creixement de la riquesa la població demani millores democràtiques. Si la Xina fa aquest pas, les possibilitats que el Tibet pugui tenir un sistema democràtic tal i com s'ha ideat des de l'exili, fan que no es perdi l'esperança encara. Però haurà de ser aviat, abans que la colonització en tots els sentits s'acabi menjant el que queda a l'interior del Tibet.

Referències bibliogràfiques i recursos d'internet

Boid, Helen. *The Future of Tibet*. Peter Lang Publishing. New York. 2004.

Centre Unesco de Catalunya. *El Tibet. De Bodyul a X-Tsang. Un poble sense Estat (1949-1999)*. Centre Unesco de Catalunya. Barcelona. 1999.

Esteve Moltó, J. Elias. *Tibet: La frustración de un Estado. El genocidio de un pueblo*, Tirant Lo Blanch. Valencia. 2004.

Goldstein, Melvyn C. *The Snow Lion and the Dragon: China, Tibet, and the Dalai Lama*. Berkeley. University of California Press, 1997.

<http://ark.cdlib.org/ark:/13030/ft2199n7f4/>

"The Dalai Lama's Dilema", a Foreign Affairs. Vol. 77. nº 1.

Kapstein, M. & Goldstein, M. *Buddhism in Contemporary Tibet. Religious Revival and Cultural Identity*. University of California Press. 1998.

Wikipedia. "History of Tibet"

http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Tibet

International Commission of Jurists. *Tibet - Question of Tibet and the Rule of Law*. 1959

International Commission of Jurists. *Tibet - Tibet and the Chinese People's Republic*. 1960.

Mullin i Wangyal, *Minority Rights Group Report: The Tibetans*. Ed. Minority Rights Group. 1990.

Guàrdia, C. Domènech, J.M., Ayuso, M., *La lluita pels nens lames*. Programa 30 minuts. Televisió de Catalunya 2000.

Recursos d'internet:

Tibet Center for Human Rights and Democracy.

<http://www.tchrd.org/>

The Government of Tibet in Exiles.

<http://www.tibet.com/>

Canada Tibet Committee.

http://www.tibet.ca/en/media/mediakit_e.pdf

Altres textos d'interès:

Relaciones Exteriores. 'The Dalai Lama visits the European Parliament'. 31-05-2006

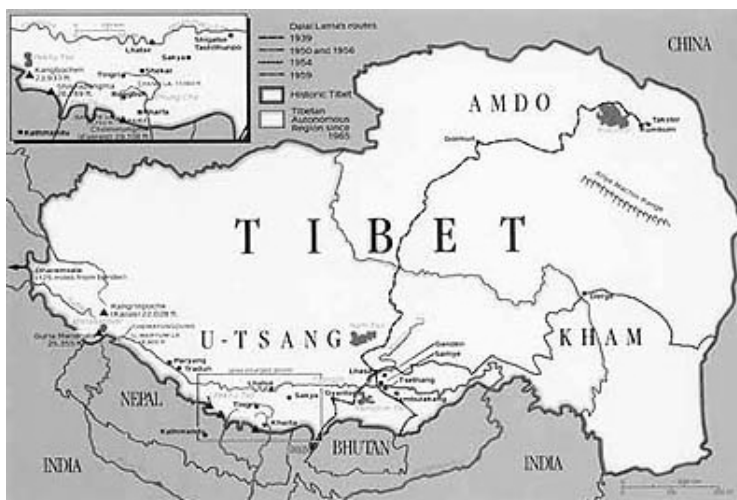
Amnesty International Report. 2007

Tibetan Center for Human Rights and Democracy. Anual Report. 2006.

European Parliament 'Human rights: Tibet, Guatemala, Uzbekistan'. 26/10/2006. REF.: 20061021IPR11916

ANEXE: Mapes

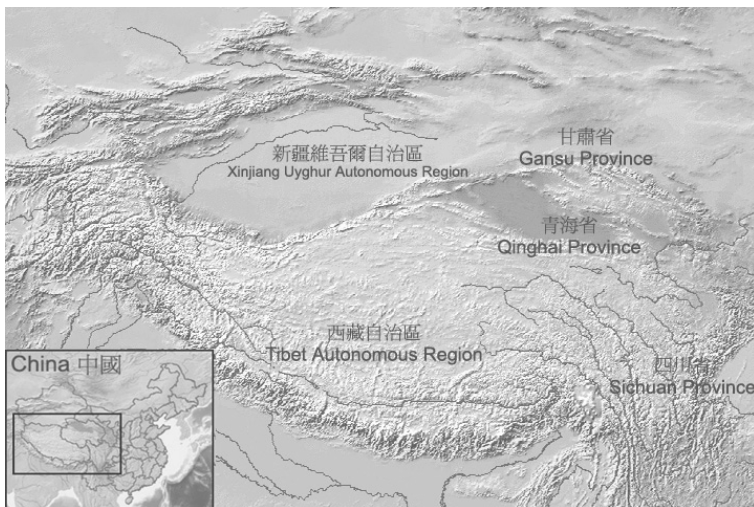
Mapa del Tibet Històric i la TAR

El Tibet Històric, amb Amdo i Kham, i els límits contemporanis (línia groga)

Font: Friends of Tibet. <http://www.friends-of-tibet.org.nz/tibet.html>

L'orografia tibetana, incloent els territoris de províncies que avui no formen part de la TAR

Orografia del Tibet.

Font: <http://en.wikipedia.org/wiki/Image:TibetanPlateau.jpg>

ELS DRETS HUMANS AL TIBET I L'EXIGÈNCIA DE RESPONSABILITATS PENALS INTERNACIONALS²⁸

Dr. José Elías Esteve Moltó*

1. LA SISTEMÀTICA VIOLACIÓ DELS DRETS HUMANS DEL POBLE TIBETÀ

1.1. El genocidi del poble tibetà

La situació que es viu a l'actualitat al Tibet i els crims que s'han comés contra aquest poble, són conseqüència directa del desenvolupament d'una sèrie d'esdeveniments històrics recents, que per la seva transcendència resulta inevitable la seva descripció. Aquests permetran conèixer amb una major precisió el marc en el qual s'han comés els distints fets criminals que a continuació es detallaran.

A la data crítica de 1950, el Tibet, com a Estat, gaudia d'un govern efectiu i sobirà absolutament independent²⁹. El 7 d'octubre d'aquell

---

²⁸ Article traduït del castellà per Aida Guillén.

* Dr. en Dret Internacional, advocat investigador de la querrela del genocidi tibetà davant l'Audiència Nacional.

²⁹ ESTEVE MOLTO, JOSE ELIAS: *El Tibet, la frustración de un Estado. El genocidio de un pueblo*, Tirant Lo Blanch, València, 2004; COMISIÓN INTERNACIONAL DE JURISTAS: *La Cuestión del Tibet y el Imperio de la Ley*, CIJ, Ginebra, 1959.

L'informe que el Comitè d'Enquesta Jurídica sobre el Tibet va presentar a la Comissió Internacional de Juristes, *El Tibet y la República Popular de China*, CIJ, Ginebra, 1960, p. 6, conclouia "La conseqüència treta és que el Tibet des de 1913 a 1950 tenia una existència com a Estat, segons s'accepta generalment en dret internacional públic. En 1950 existia una població, un territori i un govern que exercia les seves funcions i que dirigia els seus propis assumptes interns sense ingerència estrangera. De 1913 a 1950 les relacions internacionals del Tibet van ser exercides exclusivament pel govern tibetà i es

any, 40.000 soldats de l'Exèrcit d'Alliberació Popular (ELP) seguint les ordres del nou govern de la República Popular Xina van llançar un atac militar a gran escala sobre distints punts de la frontera oriental del Tibet; fet que va ser denunciat davant l'Assemblea General de Nacions Unides, tal i com es manifesta en el document de Nacions Unides que s'adjunta³⁰. En pocs mesos es va consumir l'ocupació militar d'aquest país i sota aquestes condicions es va signar el 23 de maig de 1951 l'anomenat Acord dels 17 Punts "sobre les mesures pacífiques encaminades a l'alliberació del Tibet", subscrit per representants xinesos i tibetans, tractat manifestament nul *ab initio*, donat l'element coactiu que va motivar la seva signatura³¹.

El motiu de reflectir aquests fets no és un altre que el d'evidenciar la idea preconcebuda per la qual amb l'absorció de les prerrogatives de l'Estat Lamaista de caràcter eminentment religiós, que passen a ser assumides per la República Xina Maoista, es començaria a imposar al Tibet una sèrie de mesures encaminades a la transformació comunista atea d'una societat eminentment entregada a la fe budista. Així doncs, el poble tibetà, caracteritzat en la seva essència pel budisme, es converteix en una nacionalitat

---

demonstra en documents oficials que els països amb els quals el Tibet va mantenir relacions exteriors el consideraven un Estat sobirà". De la mateixa forma conclouent es pronuncien: TRIBUNAL PERMANENT DES PEUPLES: *Session sur le Tibet. Sentence*, Strasbourg, novembre 1992, p. 23 ; WILMER, CUTLER & PICKERING en *The legal status of Tibet: three studies by leading jurists*, Office of Information and International Relations, Central Tibetan Administration, Sona Printers, Dharamsala, 1989, p. 34; VAN WALT VAN PRAAG, MICHAEL C.: *The Status of Tibet: history, rights and prospects in International Law*, Wisdom Publications, Londres, 1987.

³⁰ UN Doc. A/1534, 18 de novembre de 1950, "la invasió del Tibet per forces estrangeres".

³¹ RAMON CHORNET, CONSUELO y ESTEVE MOLTO, J.E.: "El status jurídico internacional del Tibet en el 50º aniversario del Acuerdo Chino-Tibetano de 1951", *Anuario de Derecho Internacional*, Vol. XVII, 2001, pp. 171-195.

dintre de la nació xinesa, convertint-se les identitats religioses i nacional del Tibet en obstacles que s'havien de suprimir per poder assolir la utopia marxista.

Com a conseqüència de l'ocupació i la imposició de la nova ideologia en l'antiga societat tibetana, es van produir una sèrie de fets constatats com a genocidis per la Comissió Internacional de Juristes. En el seu informe consten centenars de testimonis que ratifiquin i porten a la realitat pràctica les idees anteriorment apuntades, fets que van ser considerats constitutius de genocidi. A continuació transcrivim algunes de les declaracions dels testimonis (us remetem a l'informe per a les seves dades personals) dels assassinats que il·lustren l'abast de la nova política³², la posada en pràctica de la qual s'encoratjava des del mateix govern.

Tot i així, al marge d'aquesta descripció introductòria i explicativa de l'origen dels fets, als efectes de la querella presentada davant l'Audiència Nacional (el tractament de la qual exposaren en apartats posteriors) s'exposen i es denuncien totes les accions comeses després de l'any 1971.

---

³² Transcrivim únicament una part d'un testimoni amb la intenció de reflectir la crueltat i l'abast de la imposició d'aquestes mesures. Declaració del testimoni n° 39, fets ocorreguts a Doi-Gyatsang, Amdo, 1954: "... uns 500 homes de les tres primeres classes socials (terratinents, altres persones riques i caps de poble o districte) van ser arrestats. Van convocar al poble en un gran camp on prèviament havien portat 300 homes de les classes socials anteriorment referides. Els van acusar els xinesos d'obstaculitzar el camí de la reforma, així com de tenir creences religioses, declarant la necessitat d'eliminar-los per tal que no danyessin l'esperit dels més joves. Serien afusellats tots, fins i tot el més humils, si pensaven de la mateixa manera. Preguntarien als nens si creien en la religió i els afusellarien en cas afirmatiu... Els 200 homes restants serien enviats a treballar, i no els matarien per no ser casos tan greus. Els 300, mencionats primerament, van ser posats en fila i els van disparar un a un a la vista del poble"

S'escull aquesta data ja que el delictes de genocidi es va incorporar al nostre ordenament jurídic intern, després la ratificació per part d'Espanya de la Convenció per a la prevenció i sanció del delictes de genocidi, mitjançant la llei 44/1971. Així doncs, des del 15 de novembre de 1971, gràcies a l'article 137 bis de l'anterior Codi Penal es pot perseguir al nostre país els actes corresponents a aquest delictes³³.

Pel que fa al crim de genocidi, juntament amb els fets, existeix un propòsit molt clar de destruir total o parcialment el grup tibetà com a tal. Des dels inicis en els que es va imposar coactivament l'autoritat xinesa al Tibet, totes les polítiques de la dictadura que segueix imposant el Partit Comunista Xinès, han perseguit aquest objectiu. En aquest sentit, de les actes de la sessió plenària del *Quart Congrés del Partit Comunista del Tibet* de 1994, que va discutir la manera d'implementar la política ordenada en el III Fòrum de Treball sobre el Tibet celebrat a Pekin, es desprèn una clara intenció de suprimir al grup tibetà com a tal. A totes les campanyes polítiques llançades pel Partit, i que s'apliquen al Tibet amb unes coordenades determinades i diferents a les de la resta del país, mostren clarament l'existència d'una acció coordinada i planificada contra el grup tibetà, l'origen de la qual es troba a les directrius del Partit, que posteriorment obeeixen tots els agents de l'Estat, tant els poders executiu i legislatiu, com el judicial.

---

³³ No s'ha d'oblidar que l'aplicabilitat de la inculpció consuetudinària en el cas del genocidi, per la qual l'art. V del Conveni contra el genocidi de 1948 demana als Estats que adaptin la seva legislació interna per tal d'assegurar l'aplicació del Conveni. Però, tot i que la incriminació basada en el Conveni no és directament aplicable, açò no exclou que la inculpció per genocidi pugui fundar-se en el dret consuetudinari basat en el dret de Nuremberg.

Dels fets es desprèn que tot tibetà, caracteritzar per la seva identitat budista, que manifesta en la seva conducta la seva adherència als postulats religiosos que no s'ajusten als del Partit o la seva devoció envers el seu màxim mestre espiritual, el Dalai Lama, és considerat per les autoritats com a dissident i suprimit de manera sistemàtica per una de les conductes que es preveu a l'article II de la Convenció del genocidi (accions que incorpora l'actual art. 607.1 del Codi Penal – C.p.): s'han assassinat i s'han torturat tibetans fins la mort (art. 607.1.1 C.p.), es practica sistemàticament la tortura a membres d'aquest grup, ocasionant-les lesions físiques, psicològiques (incloses vexacions sexuals, que resulten encara més greus quan són patides per monjos budistes), (art. 607.1.2,3 y 5 C.p), s'ha encetat oficialment una campanya de trasllat massiu de població xinesa al Tibet que ve acompanyada d'una política coactiva que impedeix la lliure reproducció del grup (art. 607.1.4 C.p.).

En definitiva, segons les dades aportades pel Govern Tibetà en l'exili, els tibetans morts com a conseqüència directa de la nova dominació xinesa fan un total de 1.207.387³⁴.

1.2. El genocidi sota la forma d'imposició coactiva de les mesures de control de la natalitat

Juntament amb aquest fets genocides, la imposició coactiva de les mesures de control de la natalitat, no solsament al Tibet sinó a tota Xina, és una evidència provada a distints fòrums i que també cauen sota aquest tipus penal. Aquesta política es va començar a aplicar

---

³⁴ DEPARTMENT OF INFORMATION AND INTERNATIONAL RELATIONS, CENTRAL TIBETAN ADMINISTRATION: *Tibet, proving truth from the facts < Tibet, probando la verdad desde los hechos*. Traducció la Casa del Tíbet, Barcelona, 1996> Dharamsala, 1993, p. 41.

des de 1980 al conjunt del país. Avortaments i esterilitzacions forçoses, infanticidis, penalitzacions per nens nascuts sense autorització que queden desproveïts de carta de residència, al qual cosa nega l'accés sanitari, educatiu..., suposen la violació d'una multitud de drets recollits a les Convencions sobre els drets del nen i de la dona. Ara bé, als efectes dels crims que venim descrivint, s'ha de ressaltar el propòsit i els fets que es produeixen com a conseqüència d'aquesta política, i que es deriven en la destrucció física de membres del grup tibetà. Al observar les mesures de control de la població al Tibet, no aïlladament sinó en el context des d'a on emanen altres directrius, resulta evident que són molts distints els motius i circumstàncies per a implantar aquestes mesures en aquest territori en particular.

Tot i que la planificació familiar, reconeguda en la mateixa Constitució de 1982, no era aplicable a les minories ètniques, com la tibetana, amb una població inferior als 10 milions d'habitants, el Ministre de Planificació Familiar obertament reconeixia al 1990 que s'assignava a les autoritats locals el criteri discrecional per a aplicar les mesures adequades per tal de regular aquesta política oficial³⁵.

El propòsit d'aquestes mesures encaminades a impedir els naixements al sí del grup tibetà, resulta més evident quan es connecten les mesures coactives de control de la natalitat amb el *trasllat de població xinesa a l'altiplà tibetà*. A tota la Xina, les restriccions a l'augment de la població obeeixen a una manca de recursos per sostenir a més de mil milions d'habitants. En canvi, els tibetans només suposen un 0'5% de la població total xinesa; en

---

³⁵ Declaracions a la publicació oficial del *China Daily* de 14 de març de 1990, "Birth rate control aids minority economics", citat a ICLT & UNPO: *The case concerning Tibet*, p. 73.

contraposició, l'antic territori tibetà constitueix el 25% del territori total de la Xina, la qual cosa suposa una densitat de 2/3 habitants per km quadrat. Tal i com manifesta el grup de juristes TIBET JUSTICE CENTER en un minuciós informe, al Tibet "la política de planificació familiar no pretén alleujar la pressió d'una terra superpoblada, sinó disminuir el nombre de tibetans". S'ha d'alertar que la pràctica al Tibet d'avortaments i esterilitzacions forçoses a les dones tibetanes, es realitza en un moment en què la població colona xines (7'5 milions) ha superant ja a la tibetana (6 milions).

A més a més, els *mètodes* que s'utilitzen per tal d'aplicar aquesta política són més que qüestionables: des dels avortaments forçosos en les últimes etapes de gestació, seguits d'esterilitzacions forçoses, fins a infanticidis que es practiquen injectant al cap dels nadons un líquid que acaba en pocs minuts amb la seva vida. Com a conseqüència d'aquestes pràctiques coercitives s'ha constatat que és usual que es produeixi la mort de les mares³⁶.

1.3. Tortura i altres crims contra la humanitat

Juntament amb els fets suposadament genocides que impliquen una destrucció dels membres del grup tibetà, també es descriuen a la querella els fets relatius a un altre crim internacional: la tortura. Així doncs, al document legal es descriuen desenes de casos de tibetans que han prestat el seu testimoni per a aquesta acció judicial, com es

---

³⁶ Així mateix, es denuncia aquesta política oficial del Govern que s'efectua a diferents regions del Tibet a HERZER, EVA & LEVIN, SARA B.: *China's denial of Tibetan women's right to reproductive freedom*, ICLT, Berkeley, California, 10 octubre 1995, apartado b. (www.tibetjustice.org/reports/chinas_denial.html). S'alerta que a la Xina no està únicament controlat el nombre de població al Tibet, sinó que obertament a través d'unes lleis eugenèsiques es desitja millorar la "qualitat" de la població tibetana.

procedeix de manera sistemàtica a empresonar mitjançant processos sumaríssims amb mancança de qualsevol tipus de garantia processal de defensa (fins i tot de vegades sense ni tan sols passar per aquesta formalitat) i a sotmetre a distints mètodes de tortura als presos i detinguts.

Entre les tortures documentades (tal i com hem anant recollint de veu de les víctimes fugides a l'exili) figuren cops amb cadenes, pals amb claus i barres de ferro i descàrregues elèctriques en les parts més sensibles del cos, en particular la boca i els genitals. També es deixa als presos penjats amb les mans lligades a l'esquena i se'ls exposa a l'aigua gelada i a baixes temperatures. A més a més, les dones en general, i les monges en particular, són víctimes d'alguna de les formes de tortura més cruels pensades per elles, com ara les violacions amb picana elèctrica i cops als pits.

Les Nacions Unides, a través dels informes del Relator Especial per a la Tortura, han denunciat la comissió d'aquest crim, exposant el cas de diversos tibetans i insistint que els presoners polítics reben "un tracte especialment brutal". A 1996, i de nou a 2006, el mateix Relator va informar de nou que la tortura continuava estant una pràctica comuna al Tibet, i que inclús la sofrien menors d'edat. Així mateix, va manifestar la seva preocupació davant l'actitud indiferent de Xina envers la seva sol·licitud de visitar el país (a finals dels 90) i davant la petició d'explicacions pel destí final dels afectats que van ser citats al seu informe anterior. Tot i que la tortura a Xina continua estant un motiu de preocupació per a aquest Comitè de Nacions Unides, no és menys cert que la mateixa es practica contra

els personers polítics tibetans d'una manera "particularment perversa" ³⁷.

Aquest especial acarnissament, la jurisdicció generalitzada del Ministeri de Seguretat Pública, en lloc del de Justícia, sobre el sistema penitenciari al Tibet, el fet de què les víctimes siguin en la seva majoria monjos o monges budistes, la participació en els actes delictius dels agents dependents de l'exèrcit i de la seguretat en els centres de detenció i el seu paper actiu en els judicis són pressupostos que semblen apuntar cap a una estratègia planificada des dels màxims estaments del Partit.

Finalment, juntament amb aquests fets, es descriuen altres com desaparicions forçoses, execucions extrajudicials, actes de discriminació racial i apartheid, que són qualificats com a crims contra la humanitat. Els casos de desaparicions forçoses que es repeteixen cada any també de manera reiterada es denuncien des de distintes organitzacions que apunten que les causes de les esmentades van des de la distribució per part d'un monjo de fotografies del Dalai Lama i del Panchen Lama, fins a la possessió per part d'una professora d'escola del famós llibre d'història tibetana de Shakabpa, *Tibet: a political history* ³⁸. Les Nacions Unides han reconegut que la majoria de les desaparicions que es produeixen a Xina, les pateixen activistes tibetans de drets humans o aquells que desafien l'autoritat xinesa amb poemes o cançons que evocuen les seves ànsies de llibertat, segons es constata a l'Informe del Grup de

---

³⁷ UN. Doc. E/CN.4/1996/35, Add. 1, paràgraf 104.

³⁸ TCHRD: Tightening of control. Annual Report 1999: Human Rights violation in Tibet, pp. 90-92.

Treball sobre Desaparicions Forçoses o Involuntàries³⁹. A tot això se li ha d'afegir la manifestació pacífica dels sentiments budistes dels tibetans que han insistit en conservar el sistema tradicional d'elecció de les reencarnacions, ha estat l'origen d'una sèrie de desaparicions. La recerca de la reencarnació del XI Panchen i la seva posterior desaparició resulta paradigmàtica en aquest aspecte.

1.4. Terrorisme d'Estat

Així doncs, un cop exposats de manera sumària els fets anteriors, hem de posar de manifest que totes aquestes accions obeeixen a un pla que coordina als tres poders de l'Estat Xinès i que orquestren els dirigents del Partit Comunista; situació que ens du a comentar inevitablement la qüestió del terrorisme d'estat.

Arribats a aquets punt, s'ha de tractar un cop més el Quart Congrés del Partit Comunista del Tibet, celebrat el 5 de setembre de 1994, on es va discutir la manera d'implementar una política ordenada en el Fòrum de Pekin del que s'ha parlat anteriorment i on es va emfatitzar que la lluita contra els separatistes instigats pel Dalai Lama "és a vida o mort".

Entre totes les mesures del pla repressiu, destaca la submissió del poder judicial als dictats del Partit Comunista. En aquest sentit, els màxims dirigents polítics comunistes no deixen d'instar a tots els jutges (que són designats a tots els nivells geogràfics pels corresponents Congressos del Poble, dirigits exclusivament pel

---

³⁹ Informe del Grup de Treball sobre Desaparicions Forçoses o Involuntàries, UN Doc. E/CN.4/1995/36, 30 diciembre 1994, paràgraf 122.

Partit) que en la seva tasca d'enjudiciament persegueixen els propòsits polítics que ordenin els líders polítics. El mateix Ren Jianxin, President del Tribunal Suprem, declarava que "el lideratge del Partit sobre els tribunals és la garantia bàsica per a què aquests compleixen amb les seves tasques judicials... i aquesta és fonamentalment la diferència amb la independència judicial dels països burgesos".

Aquesta peculiar jerarquia dels poders de l'Estat (que subordina en la seva totalitat la funció judicial a les directrius del Partit) s'aplica amb major duresa al Tibet, ja que l'objectiu polític d'eradicar als seguidors del Dalai Lama s'ha convertit en la prioritat bàsica del Partit. Així les coses, no és estrany que Bai Zhao, President del Tribunal Superior de Justícia del Tibet, declarés l'11 de juliol de 1996 a la premsa oficial que "la lluita per a acabar rigorosament amb els crims dels separatistes i altres activitats criminals s'està desplegant en tota aquesta regió com un foc vehement. De moment, conforme a les ordres unificades i a les demandes específiques del comitè regional del Partit i en estreta col·laboració amb la seguretat pública i la fiscalia, els tribunals populars a distints nivells i tots els dirigents i policies es troben units en un odi comú contra els enemics i disposats a lluitar contra els criminals, reaccionaris i sabotejadors, aquells que moren pel Dalai Lama i que en va tracten de desmembrar a la Mare Pàtria, oposar-se al socialisme i al lideratge del Partit Comunista Xinès i descaradament cometen crims seriosos".

Aquest tipus d'actuacions suposadament delictives no només alteren greument la pau pública, tal i com exigeix el nostre Codi penal, sinó

que constata l'absència d'ordre constitucional a Xina. A aquest concepte de "terrorisme d'estat" és al que es va referir l'acte del plenari de la Sala Penal de l'Audiència Nacional el 5 de novembre de 1998 relatiu al cas Pinochet, al denunciar que:

"Una forma de terrorisme que sembla haver tingut una lamentable tendència a proliferar al nostre temps (tan propici a tots els monopolis estatals), és la del terrorisme des de dalt, és a dir, el practicat per l'Estat oberta o encobertament a través dels seus òrgans oficials o oficiosos. És clar que desborda òbviament el camp propi del Dret Penal intern, tot i que pot importar al dret internacional penal en la dimensió dels denominat crims contra la humanitat o els genocides"

1.5. La impunitat a Xina i Tibet

La situació de sistemàtica violació dels Drets Humans ve acompanyada d'un element que permet que aquesta crisi es perpetui en el temps: la impunitat dels suposats responsables d'aquests crims internacionals. D'aquesta manera, interessa constatar aquesta impossibilitat d'acudir a la justícia xinesa per part de les víctimes tibetanes per la comissió dels fets denunciats. En aquest punt és vital recordar que Xina s'autodefineix com "una dictadura democràtica, en la qual es combina la democràcia del poble i la dictadura contra els enemics del poble" ⁴⁰. D'aquesta manera tot el poder al Tibet està en mans del Secretari del Partit Comunista i són precisament altres membres del Partit els que

---

⁴⁰ Human Rights in China, *Beijing Review*, 4 nov. 1991, p. 43.

exerceixen la seva voluntat, tant a l'ordre executiu com al legislatiu i judicial.

Diversos informes de juristes han acreditat⁴¹ sobradament que els processos penals a Xina no són més que una "formalitat buida". No sorprèn aquesta rotunda afirmació, quan el mateix article 126 de la seva Constitució no fa referència a la independència judicial, sinó que la formulació d'aquest principi es fa en uns termes que permeten que el control del Partit s'estengui sobre tota la tasca judicial, des de la selecció de jutges i fiscals fins a les mateixes sentències dels tribunals. No només això, de les quatre constitucions que ha tingut la República Popular de Xina, caps d'elles ha reconegut ni la separació de poders ni en cap cas s'ha previst un mecanisme per limitar el poder absolut del Partit Comunista Xinès. Precisament, l'anterior Secretari General del Partit, Zhao Ziyang, que al 1998 va proposar la separació del Partit de l'Estat, va ser purgat del seu lloc poc després amb ocasió dels fets que van acabar amb la massacre dels estudiants xinesos a la Plaça de Tiananmen.

Tal i com s'ha posat de manifest al descriure els diferents casos de tortures dels detinguts tibetans i el terrorisme d'estat, existeix una total complicitat i coordinació entre els jutges d'instrucció i les forces de seguretat xineses. A més a més, com en tots els

---

⁴¹ LAWYERS COMMITTEE FOR HUMAN RIGHTS: *Opening to reform? An analysis of China's revised Criminal Procedure Law*, New York/Washington, octubre 1996; HUMAN RIGHTS IN CHINA: *Empty promises: Human rights protections and China's Criminal Procedure Law in practice*, Nueva York/Hong Kong, marzo 2001. Així mateix AMNISTIA INTERNACIONAL: *Repression in Tibet, 1987-92*, pp. 50-51, ha denunciat les nombroses deficiències del sistema judicial xinès.

processos judicials en el que estan involucrats els tibetans, al considerar-se que han atemptat contra la seguretat de l'estat, totes les deliberacions es produeixen a porta tancada ja que es qualifica el fet de "secret d'Estat", la qual cosa facilita encara més aquesta manca d'independència judicial. Les estadístiques a aquest respecte són evidents i així, per exemple al 1997, dels 529.779 processos que es van seguir en tribunals xinesos aquell any, en el 99'34% dels casos es va trobar als acusats culpables. Tot apunta a què la coordinació i cooperació entre els jutges, fiscals i policia és absoluta. Aquest situació fa que només en contades ocasions els condemnats apel·len a tribunals superiors. No resulten estranyes aquestes decisions quan el mateix Tribunal Suprem i la Fiscalia de l'Estat han declarat públicament, en el seu Programa Legal previst per al període 2000-2005, absoluta lleialtat al Partit i a les seves polítiques i han promès estrènyer la seva cooperació amb els Comitès del Partit a tots els nivells.

Així mateix, les lleis penals xineses preveuen l'aplicació de la pena mort en 68 delictes, entre els quals destaquen diversos crims dels anteriorment citats com "contra-revolucionaris". No només això, aquests crims contra la seguretat de l'Estat es jutgen a través d'un procediment especial més ràpid, que vulnera principis tan elementals com la presumpció d'innocència i el dret a una defensa legal. Però aquestes pràctiques no han de sorprendre ningú si es té en compte que la mateixa Constitució Xinesa no fa cap menció al dret a la vida. Directrius del Partit, tals com les que enuncien que "qui ha de morir ha de ser executat"⁴², semblen obtenir el resultat

---

⁴² Aquesta directiva del Partit, així com la legislació penal xinesa, que castiga amb la pena de mort els crims contra la seguretat de l'Estat es contemplan a CIJ, 1997: pp. 255-256. Mireu també l'informe del AUSTRALIAN HUMAN

esperat, i més encara en els casos en els que les condemnes a pena de mort es duen a terme en grans recintes públics, com els estadiis esportius, en els quals es obligatori presenciar l'espectacle. Organitzacions com Amnistia Internacional (NWS 21/007/20017/S) han alertat que precisament des de la designació de Pekin com a seu dels Jocs Olímpics de 2008, s'ha mamprès una "desenfrenada onada d'execucions a Xina (on) s'han executat en tres mesos a més persones que a tota la resta del món en els últims tres anys". "L'últim lloc al que es va dur a molts dels condemnats a mort va ser a estadiis esportius, on els van sotmetre a un acte ritual d'humiliació enfront de grans multituds just abans d'ésser executats". Així mateix, el Relator Especial sobre les Execucions Extrajudicials, Sumàries o Arbitràries de les Nacions Unides ha denunciat en distints informes "l'ús extensiu de la pena de mort"⁴³ i la falta de garanties en aquests processos.

Ara bé, si és innegable que aquesta sistemàtica violació de drets fonamentals es produeix a tota Xina, no és menys cert que en aquest marc es pot desenvolupar una persecució deliberada del grup nacional-religiós tibetà. S'ha constatat que els tibetans acusats de crims polítics són condemnats sense haver tingut un judici just en el millor dels casos. Així per exemple, un antic jutge tibetà, Amdo Sangye, que exercia la seva tasca en el Tribunal Superior de Justícia de Qinghai (àrea amb estatut autònom tibetà) va declarar que el President del Tribunal, sense ser jutge, era el que assignava

---

RIGHTS DELEGATION TO CHINA: Report of the Second Australian Human Rights delegation to China, op. cit., pp. 31-34.

⁴³ Informe del Relator Especial sobre les Execucions Extrajudicials, Sumàries o Arbitràries, Sr. Bacre Waly Ndiaye, presentat sobre la base de la resolució 1994/82 de la Comissió de Drets Humans, UN Doc. E/CN.4/1995/61, 14 desembre 1994, párrafo 94. Mireu també UN Doc. E/CN.4/1994/7.

segons els seus criteris els judicis i qui aprovava al mateix temps les resolucions judicials més importants. Va constatar que tots els jutges són membres del Partit i que en tots els seus anys d'exercici de la judicatura no li va ser assignat ni un sol cas en el que l'acusació del crim polític fos dirigida envers un tibetà. Va denunciar així mateix davant la Comissió Internacional de Juristes que aquests assumptes quedaven sempre reservats als jutges xinesos⁴⁴.

Tot i les diverses condemnes a Xina, el Govern de Pekin continua sense admetre la realitat dels fets i persisteix en emprar la seva pressió diplomàtica i comercial per silenciar les protestes dels Estats i organismes internacionals. Així, per exemple, davant els infructuosos intents d'emetre una resolució condemnatòria a les Nacions Unides per la situació dels drets humans a Xina, el delegat d'aquest país, Oiao Zobghuai, després d'aconseguir un cop més l'aprovació de les "*non-action motion*" (UN Doc. E/CN.4/2000/L.30) gràcies a la complicitat i el suport d'un gran nombre de països asiàtics i africans, va qualificar en aquesta 56ena Comissió de Drets Humans de "farsa política anti-Xina" a les pretensions condemnatòries al Govern de Pekin que s'esforça per proporcionar "estabilitat política, desenvolupament econòmic, unitat nacional i treball i vida satisfactòria al poble xinès"⁴⁵.

Mentre que la RPC no solsament desmenteix les violacions de drets humans al Tibet, sinó que s'esforça en allargar els cinquanta anys d'avanços econòmics, socials i fins i tot religiosos de la Regió

---

⁴⁴ Aquesta organització va entrevistar personalment aquest antic jutge tibetà, el testimoni del qual es reproduïx a CIJ, 1997: pp. 201-202.

⁴⁵ UNITED NATIONS Press Release MORNING HR/CN/00/51, 18 abril 2000.

Autònoma, des de l'exterior es qualifica a aquests informes de "rentats de cara" i se'ls recrimina per "consolidar el colonialisme en el sostre del món".

Tota aquesta situació no només fa impossible que qualsevol víctima tibetana pugui acudir a la justícia xinesa, sinó que evidencia una total impunitat dels presumptes criminals. Donada la situació actual del país i tenint en compte el status de país ocupat del Tibet, resulta impensable en aquestes circumstàncies que els tribunals xinesos tinguin la intenció de jutjar els seus propis col·legues del Partit, i més encara quan són els jutges els que s'hi troben en una relació subordinació jeràrquica respecte dels esmentats.

2. L'EXIGÈNCIA DE RESPONSABILITATS PENALS: LA QUERELLA PRESENTADA DAVANT L'AUDIÈNCIA NACIONAL PELS CRIMS INTERNACIONALS COMESOS AL TIBET

2.1. La interposició de la querella i la inadmissió inicial

Així doncs, en aquest context de sistemàtica violació de drets humans, es van recollir un nombre significatiu de proves documentals, testimonis i víctimes, i el 28 de juny de 2005 es va presentar una querella davant l'Audiència Nacional pels crims internacionals comesos al Tibet. Es va escollir aquesta data per tal d'aprofitar la presència en Espanya de víctimes tibetanes que van acudir a donar el seu testimoni en els Cursos d'Estiu de El Escorial, convidats pel jutge magistrat Garzón. La iniciativa legal va ser presentada, exercint l'acció popular, pel Comitè de Recolzament al

Tibet i la Fundació Casa del Tibet, i com a acusació particular va comparèixer Thubten Wangchen.

Sobre la base dels fets (succintament descrits) es va sol·licitar el processament de: Jiang Zemin, anterior president de Xina, Secretari del partit Comunista Xinès i màxima autoritat de l'Exèrcit Popular d'Alliberació fins el 2003; Li Peng, antic primer ministre durant la repressió tibetana de final dels 80 i principis dels 90; i altres cinc alts càrrecs polítics i militars⁴⁶.

Aquesta iniciativa legal remet contínuament al dret contingut a la Llei Orgànica del poder Judicial (LOPJ), que en el seu article 23.4 disposa que la jurisdicció penal espanyola té competència per perseguir el genocidi més enllà de les seves fronteres i amb total independència de la nacionalitat de l'autor, de la nacionalitat de la víctima, i del lloc on s'hagués comés el delicte. I açò es diu, no perquè Espanya ho hagi decidit unilateralment, sinó perquè la comunitat internacional ha decidit que són crims de jurisdicció universal ja que atempten contra tota la comunitat internacional.

Un cop presentada la querella, el Jutjat Central Degà, va assignar per torn de repartiment el cas al Jutjat Central d'Instrucció número

---

⁴⁶- Ren Rong, Secretario del Partido en el Tíbet durante el periodo 1971-1980, y dirigente militar que perteneció a la Comandancia Militar del Suroeste, participando en la ocupación del Tíbet.

- Yin Fatang, Secretario del Partido en el Tíbet durante el periodo 1980-1985, y dirigente militar que perteneció a la Comandancia Militar del Suroeste, participando en la ocupación del Tíbet.

- Qiao Shi, Jefe de la Seguridad China y responsable de la Policía Armada Popular durante la represión de finales de los años 80.

- Chen Kuiyan, Secretario del Partido en la Región Autónoma de Tíbet durante el periodo 1992-2001.

- Ministro Deng Delyun, ministro de Planificación Familiar en los años 90.

dos de l'Audiència Nacional, qui va donar trasllat al Ministeri Fiscal a efectes de determinar la competència.

El fiscal, a data de 27 de juliol de 2005, va emetre un informe en el que, invocant la tesi seguida pel Tribunal Suprem en la sentència de 8 de març de 2004, decretava que a cap Estat "correspon ocupar-se unilateralment d'estabilitzar l'ordre, recurrent al Dret Penal, contra tots i a tot el món, sinó que més aviat calia un punt de connexió que legitimi l'extensió extraterritorial de la seva jurisdicció". La fiscalia va concloure que per a la persecució del fet s'havia de tenir el límit de què concorregués algú punt de connexió nacional amb els interessos de l'Estat que pretengui aquesta persecució, en aquest cas Espanya.

Aquesta interpretació restrictiva del principi de jurisdicció universal va ser secundada pel Jutjat Central d'Instrucció número dos, seguint el fil argumental de l'informe del fiscal. Amb aquesta argumentació i sense entrar per a res en la comprovació dels fets i la seva qualificació jurídica, el magistrat jutge del Jutjat Central d'Instrucció número dos, Ismael Moreno Chamarro, va dictar l'acte d'inadmissió a data de 5 de setembre de 2005.

Contra aquesta resolució es va presentar recurs d'apel·lació en temps i forma, i la Sala Penal de l'Audiència Nacional, que havia de resoldre l'assumpte, va senyalar la vista per al 13 d'octubre de 2005. Ara bé, pocs dies abans de què s'efectués la vista es va dictar una sentència que anava a afectar de manera invariable al procés. La cèlebre sentència del Tribunal Constitucional de 26 de setembre de 2005 que va venir a resoldre el recurs d'empara en el cas del genocidi de Guatemala, al incidir plenament amb el motiu de

l'apel·lació, va deixar sense efecte l'assenyalament previst i el va posposar.

2.2. L'admissió a tràmit i el reconeixement judicial de la comissió del genocidi al Tibet

Finalment l'acte del 10 de gener de 2006 de la secció Quarta de la Sala Penal de l'Audiència Nacional va acabar per estimar la competència de la jurisdicció espanyola en el cas del genocidi del poble tibetà sense condicionar-lo a cap element de connexió nacional, seguint així, allò establert pel Tribunal Constitucional.

Dels deu fonaments de dret de l'acte, els sis primers es dediquen de manera exclusiva a descriure el "peregrinatge" jurídic de la jurisdicció universal en el cas de Guatemala i tot això mirant d'aplicar totes les "etapes", fonaments i resolucions" d'aquell assumpte al cas actual del Tibet.

Un cop exposades les conclusions de la sentència del Tribunal Constitucional i per tal de poder determinar si la jurisdicció espanyola és o no competent per a conèixer el cas actual del Tibet, els magistrats de la secció Quarta de la Sala Penal argumenten que han d'examinar-se i resoldre tres qüestions sobre l'objecte del recurs:

a) Si els fets que es relaten a la querella revesteixen els caràcters de genocidi

Respecte a aquesta primera qüestió, l'acte, després de recordar que el genocidi es pot cometre tant en temps de pau com en temps de guerra, transcriu la definició d'aquest crim segons es contempla a

l'article 2 de la Convenció sobre la Prevenció i Sanció del Delicte de Genocidi. A continuació, en un únic paràgraf, l'acte resol, examinats tots els fets i documents que de manera sistemàtica s'havien exposat en la querella, que es pot "deduir, sense cap mena de dubte, que (...) revesteixen, prima facie, els caràcters i descripcions enumerades a l'art. 2 del Conveni de Genocidi".

b) Si concorren els pressupostos de l'article 6 del Conveni de Genocidi

En segon lloc, l'acte examina els intents infructuosos de la comunitat internacional i en concret de Nacions Unides, per buscar una solució pacífica a la situació del Tibet, per a finalitzar en quatre apartats, no només les possibilitats jurídiques descrites a l'article 6 de la Convenció del Genocidi, la d'acudir a la Cort Penal Internacional o en aquest cas als tribunals xinesos, sinó que constata que tots el intents que s'han realitzat a nivell internacional per a resoldre el conflicte del Tibet i impedir la sistemàtica comissió de crims internacionals contra el poble tibetà, han estat infructuosos.

Posteriorment analitza les possibilitats que el cas del Tibet pogués ser tractat per la Cort Penal Internacional; per una banda es recorda l'article 11 de l'Estatut de Roma de 17 de juliol de 1998, que disposa que aquest tribunal únicament és competent per tractar aquells crims comesos després de la seva entrada en vigor (i els fets denunciats a la querella són anteriors a 1998), i per una altra, es declara que "ni Xina, ni per suposat el Tibet, són Part del citat Estatut ni consta cap acceptació de la competència de la Cort per part de Xina, per la qual cosa no cap esperar resposta del citat òrgan internacional jurisdiccional".

Per últim, l'acte exposa la impossibilitat d'acudir als tribunals xinesos. Amb aquesta afirmació s'està fent ressò de la situació de total impunitat que es va manifestar en l'aportació documental adjunta a la querella, i en l'apel·lació.

c) Si s'aprecia un exercici racional del dret al presentar aquesta querella davant els tribunals espanyols per uns crims internacionals comesos al Tibet.

L'últim dels elements que examina l'acte abans del seu pronunciament final és aquell que fa referència al denominat *test de raonabilitat*. L'origen d'aquest criteri es recull a l'acte no jurisdiccional del Plenari de la Sala Penal de l'Audiència Nacional del 3 de novembre de 2005, reunit per tal d'unificar criteris en matèria de jurisdicció universal, després de la sentència del Tribunal Constitucional en el cas de Guatemala. En l'esmentat s'apunta que: "constatat que s'acompleixen els requisits exigits per l'ordenament jurídic intern i descartada l'actuació de la jurisdicció del lloc de comissió del presumpte delictes, la comunitat internacional haurà de, com a regla, acceptar la jurisdicció excepte en el cas en què s'aprecii un excessiu abús de dret per l'absoluta alienitat de l'assumpte per tractar-se de delictes i lloc totalment estranys i/o allunyats i no acreditar el denunciador o querellant un interès directe o relació amb ells".

Els magistrats de la Secció Quarta de la Sala Penal en aquest cas del Tibet han interpretat el criteri anterior única i exclusivament amb la finalitat d'evitar un exercici abusiu de dret, però en cap cas aquest argument pot servir com a pretext per a continuar deixant en la impunitat crims internacionals, i menys encara sota l'argument

tan subjectiu de què la comissió dels fets sigui un “un lloc estrany i allunyat”. Existia el perill de què s’interpretés aquest requisit amb la intenció d’arxivar la querella del Tibet (ja que no es tracta d’un lloc molt pròxim o amb una connexió directa amb Espanya).

Afortunadament, a la primera ocasió que han tingut els jutges de pronunciar-se i interpretar aquest *criteri de raonabilitat*, han apostat per la lluita contra la impunitat, estimant el recurs d’apel·lació i concloent sobre aquest cas del Tibet que “donats els fets que es descriuen detalladament a la querella presentada juntament amb la important documentació adjunta, es desprèn, no només que els fets denunciats presenten caràcters d’un delicte de genocidi que han de ser investigats per la jurisdicció espanyola segons el raonament anterior, sinó la competència d’aquest òrgan jurisdiccional per admetre i tramitar la querella en el seu dia denegada atenent als postulats i principis establerts per la sentència del Tribunal Constitucional del 26 de setembre de 2005”.

2.3. L’inici de la investigació i la reacció xinesa

Com a conseqüència de l’admissió a tràmit de la querella, la part querellant va dirigir un escrit al jutjat amb la finalitat de què es procedís a la pràctica de les diligències prèvies. En les mateixes es va sol·licitar que es librés Comissió Rogatòria per a què per l’autoritat judicial de la República Popular Xina s’efectués l’interrogatori als querellats. Així mateix, per a la deguda comprovació dels fets, es va demanar que pel jutjat es senyalés data i hora per a la declaració davant el mateix d’una sèrie de testimonis i víctimes dels delictes denunciats a la querella.

Donant curs a aquesta petició, el 5 de juny de 2006, la primera víctima del cas del Tibet, Thubten Wangchen, va prestar declaració davant el jutge de l'Audiència Nacional, la qual cosa va provocar grans protestes del Govern xinès, a través del portaveu del Ministeri Xinès d'Exteriors, Liu Jianchao, el qual va declarar als mitjans de premsa internacionals que la investigació sobre els presumptes crims internacionals comesos al Tibet eren una "difamació total, una absoluta mentida" i obeïa a intencions secessionistes orquestrades per la "camarilla del Dalai Lama". A més a més, el Govern de Pekin va apel·lar a l'ambaixador espanyol a la capital xinesa per tal de protestar per les actuacions de la justícia espanyola, assegurant-li que l'ús de la qüestió dels drets humans al Tibet era una excusa per a interferir en els assumptes interns de Xina. Afegien, a més, que no només s'oposaven a aquesta ingerència externa dels jutges espanyols, sinó que obertament reconeixien que els tribunals espanyols no posseïen potestat per enjudiciar aquesta cas, i al mateix temps confiaven que el Govern d'Espanya atengués la petició de "gestionar de manera apropiada aquest problema, per a què les relacions xino-espanyoles poguessin, amb l'esforç d'ambdues parts, continuar desenvolupant-se de manera saludable"; declaració que clarament posa de manifest la inexistència de separació de poders a Xina.

En definitiva, de tot allò ocorregut fins ara en el procés, es pot concloure que després de més de cinquanta anys de comissió reiterada de crims contra la humanitat al Tibet, per primer cop un tribunal de justícia reconeix aquest fet i ha decidit obrir una investigació. D'aquesta manera, s'està seguint allò que en matèria de jurisdicció universal ja havia dictaminat el Tribunal Constitucional, i es confirma un cop més a la pràctica que la jurisdicció penal espanyola té competències per a perseguir els

crims universals, ignorant les nacionalitats de les víctimes i dels presumptes autors i del lloc on s'hagués comés el delicte; no és aquesta una decisió presa per uns jutges de manera unilateral, sinó que és un compromís compartit per tota la comunitat internacional.